Rab.; İd., Hou.; P. d. C.].
I, 38-21, 49-15, 219-26;
III, 363-1;
— **i** II, 294-2;
III, 240-26, 402-17;
— **ün** III, 194-16;

ünde — = ünlemek, çağırmak. *[Rad., Kom., Uyg., Çağ., Kar.; Müh.; İd., Hou.]. Krş.: Caf., P. P., T. T., An. İnd., U. — ünte —.*
I, 273-4;
— **di** I, 273-2;
— **r** I, 273-4;
— **p** III, 69-1;

ündeş — = çağırışmak. *[Rad., Tel.].*
I, 231-27;
— **di** I, 231-24;
— **ür** I, 231-26;

ünğ — = delmek. *Bk:* **önğ** —. *Krş.: Rad., Kom. — ünğ — = kazmak.*
I, 174-24;
— **di** I, 174-21;
— **er** I, 174-24;

ünğül — = oyulmak.
III, 395-13;
— **di** III, 395-11;
— **ür** III, 395-13;

ünğür = in, mağara. *[Rad., Kg., Kkg.; Caf., T. T., An. İnd.].*
I, 94-11;

ünğtür — = deldirmek. *Krş.: Caf., T. T., Man. — üngür — = deldirmek.*
I, 290-6;
— **di** I, 290-4;
— **ür** I, 290-6;

ünğüjin = çölde insanı öldüren umacı, gulyabani.
I, 145-16;

üp = renkte pekitme edatı (Çiğilce).
I, 34-17;
— **ürünğ** = ap ak.
I, 34-17;

üple — = yağma etmek.
I, 284-26;

— **di** I, 284-24 ;
— **r** I, 284-26 ;

üplel — = yağma edilmek.
I, 295-10 ;
— **di** I, 295-8 ;
— **ür** I, 295-10 ;

üplen — = yağmalanmak.
I, 255-23 ;
— **di** I, 255-21 ;
— **ür** I, 255-23 ;
III, 90-4 ;

üpleş — = yağma edişmek, yağmalaşmak.
I, 238-24 ;
— **di** I, 238-21 ;
— **ür** I, 238-24 ;

üplet — = yağma ettirmek.
I, 264-12 ;
— **ti** I, 264-10 ;
— **ür** I, 264-12 ;

ür — = üflemek ; ürmek, havlamak. *[Rad.. Alt., Tel., Leb., Kg., Şor., Küw., Kom., Tob., Çağ., Kar. ; Caf., T. T., USp. ; Müh. ; İd.].*
I, 164-21 ;
— **di** I, 164-18, 164-20 ;
— **er** I, 164-20 ;
— **se** I, 55-1, 337-12 ;
III, 5-15 ;
— **künçe** = üfliyeceğine.
I, 337-12 ;

üri = ses, gürültü. *Bk : Düzelt :* **urı.**

üri — = takmak, urmak. *Bk :* **ur** —.
— **di** III, 120-6 ;

üri — = içten çürümek. *Bk :* **öri** —.
III, 253-1 ;
— **di** III, 252-26 ;
— **r** III, 253-1 ;

ürk — = ürkmek. *[Rad., Taran., Kg., Kr., Çağ., D. Tür. ; Caf., U., T. T. ; Müh.]. Krş. : Rad., Kg., Tob. ; İd.* — *ürük* —.
III, 420-13 ;
— **ti** III, 420-7, 420-10 ;

— **er** III, 420-13 ;

ürkül — = ürkülmek.
I, 250-7 ;
— **di** I, 250-4 ;
— **ür** I, 250-6 ;

ürkün = düşman yüzünden ulus arasına düşen ürküntü, telaşla kalelere ve sığnaklara kaçışma. *Bk :* **ürkünç.** *[Rad.].*
I, 108-16 ;

ürkünç = ürküntü, kargaşalık. *Bk :* **ürkün.** *[Rad., Çağ.].*
I, 250-4 ;

ürküş — = ürküşmek.
— **ür** I, 155-19 ;

ürküt — = ürkütmek. *[Rad., Tel., Taran., Kg., Çcğ. ; İd.].*
I, 264-3 ;
— **ti** I, 263-25 ;
— **ür** I, 264-2 ;

ürnğek = kirec.
I, 121-11 ;

ürnğer — = ağarmak.
I, 289-10 ;
— **di** I, 289-8 ;
— **ür** I, 289-9 ;

ürpek = tüyleri ürpermiş insan ve hayvan. *Bk:* **crpat —, ürper —, ürpeş —.** *Krş.: Rad., Kom. — ürpek = elbisedeki ziynet.*
I, 103-16 ;

ürper — = -tüy- ürpermek. *Bk:* **orpat —, ürpeş —, ürpek.**
I, 217-12 ;
— **di** I, 217-6, 217-8, 217-9 ;
— **ür** I, 217-11 ;

ürpeş — = birbirine karşı kabarmak. *Bk:* **orpat —, örpeş —, ürper —, ürpek.**
I, 229-22;
— **ti** I, 229-19 ;
— **ür** I, 229-22, 230-3 ;

ürül — = şişmek, kabarmak; üflenmek, şişirilmek. *[Rad., Kg., Tel., Kar.; Caf.].*
— **di** I, 195-20, 195-22, 195-23 ;
— **miş** I, 195-27 ;

— **gen** = her zaman şişen, kabaran.
I, 158-21 ;

ürüng̈ = ak olan nesne; ak, beyaz (Oğuzlardan başkalarınca); gençlerin tırnakları üzerinde bulunan aklık. *Bk:* **ak** (Oguzca), **örüng̈.**
I, 134-16, 134-18, 330-25, 382-17 ;
II, 12-9 ;

tırng̈ak — **i** = tırnak beyazlığı.
I, 134-19 ;

ürüş — = üflemekte yardım ve yarış etmek. *[Rad., Tel.].*
I, 183-20 ;
— **di** I, 183-18 ;
— **ür** I, 183-20 ;

üs = kerkes kusu. *Bk: Düzelt:* **us.**
III, 46-7 ;

üske (n-t) eç = kuru üzüm.
I, 159-14 ;

üsne — = benzemek. *Bk:* **usnat** —.
I, 288-28 ;
— **di** I, 288-26 ;
— **r** I, 288-28 ;
— **üy** II, 223-10 ;
III, 147-14 ;

üstek = üstelik, ziyadelik. *[Rad., Uyg.].*
I, 120-4, 120-5 ;

üstel — = artmak, çoğalmak ; artırılmak. *[Caf., T. T., An. İnd., Man., U.].*
I, 246-5 ;
— **di** I, 246-3 ;
— **ür** I, 246-5 ;

üstem = eğerlere, kemerin başına, tokalara işlenen altın ve gümüş. *Bk:* **saxt** (Oğuzca).
I, 107-12 ;

üster — = üstün gelmek için yarış etmek ; inkâr etmek.
I, 221-14 ;
— **di** I, 221-10, 221-13 ;
— **ür** I, 221-14 ;
— **me** I, 221-18 ;

üstün = üstün. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., USp., U., Man.; Müh.; İd., Hou.].*
I, 108-24;
andan — = ondan üstün.
I, 108-25;

üsügle — = hile ile kilit açmak (Kençekçe). *Bk:* **osug**; *Düzelt:* **osugla** —.
I, 306-13;
— **di** I, 306-11;
— **r** I, 306-13;

üş — = üsmek, üşüşmek, toplanmak; delgiç ile delmek. *[Rad., Şor.; İd.].*
I, 165-19;
— **di** I, 166-15, 166-17;
— **er** I, 166-19;

üşe — = yer ve benzeri şeyleri aramak üzere eşmek.
III, 253-23;
— **di** III, 253-20;
— **r** III, 253-23;

üşel — = aranmak.
I, 197-17;
— **di** I, 197-15;
— **ür** I, 197-17;

üşel — = ufalanmak. *Bk:* **uşat** —, **uşal** —.
— **di** II, 235-20, 235-22;
tewşel — **üşel** —= ufalanmak (Burada anlamda asıl olan **"üşel** —„dir).
tewşel-di üşel-di II, 235-20;

üşeng taş = düz kaya. *Bk:* **yüşeng** (başka bir diyelekte).
I, 135-4;

üşet — = araştırmak. *Bk:* **eşit** —.
I, 211-23;
— **ti** I, 211-19;
— **ür** I, 211-22;

üşet — = ufalatmak. *Bk: Düzelt:* **uşat** —.
I, 211-18;
— **ti** I, 211-14;
— **ür** I, 211-18;

üşgür — = üşürmek, kışkırtmak; ıslık çalmak. *Bk: Düzelt:* **üşkür**—.
I, 228-17;
— **di** I, 228-6, 228-10;

— **ür** I, 228-17 ;
— **se** I, 228-13 ;

üşi — = soğuktan üşümek. *Bk:* **üşü** —. III, 254-7 ;
— **di** III, 254-5 ;
— **r** III, 254-6 ;
— **yür** II, 137-8 ;

üşik = yemişleri kavurarak büyümekten alıkoyan soğuk. I, 72-12 ;

üşikle — = üşümüşken yakalamak. I, 306-22 ;
— **di** I, 306-19, 307-15 ;
— **r** I, 306-22 ;

üşkür — = üşürmek, kışkırtmak ; ıslık çalmak. *Bk:* **üşgür** —. *[Rad., Kg., Tara.].* I, 228-17 ;
— **di** I, 228-6, 228-10 ;
— **ür** I, 228-17 ;
— **se** I, 228-13 ;

üşkür — = hatırlamak. I, 228-21 ;
— **di** I, 228-18, 229-9 ;
— **ür** I, 228-21 ;

üşkürt — = hatırlatmak. *Bk:* **üşkürtür** —.
— **ti** I, 229-10 ;

üşkürtür — = hatırlatmak. *Bk:* **üşkürt** —.
— **di** I, 229-17 ;

üştür — = deldirmek, delik delmeği emretmek ; dar deliği genişletmek. I, 222-11 ;
— **di** I, 222-7 ;
— **ür** I, 222-10 ;

üşü — = üşümek. *Bk :* **üşi** —. *[Rad., Tar..n., Kom., Çağ., D. Tür., Az., Kr., Kar.].*
— **p** I, 463-12 ;

üşüt — = üşütmek, soğutmak için soğuğa koymak. *[Rad., Taran., Çağ.].* I, 211-12 ;
— **ti** I, 211-8, 211-10 ;
— **ür** I, 211-12 ;

üt — = -kıl- yakmak, ütmek. *[Rad., Kg., Kom., Çağ.; Müh.; İd.].*
I, 171-13;
— **ti** I, 171-11;
— **er** I, 171-13;

üti — = -kıl- ütülemek.
III, 252-7;
— **di** III, 252-4;
— **r** III, 252-7;

ütrük = hileci, ütücü adam (Oğuzca).
I, 101-27, 102-3;

ütüğ = kusma. *Bk:* **ütük.**
I, 68-23;

ütük = ütü. *[Rad., Mişer.]. Krş.: Rad.* — *ütü.*
I, 68-25;

ütük = kusma. *Bk: Düzelt:* **ütüğ.**
I, 68-23;

ütül — = yanmak, -kıl- ütülenmek.
I, 193-22;
— **di** I, 193-19;
— **ür** I, 193-22;

ütüş = bir çeşit çocuk oyunu; bu oyunda ütme, yutma. *Bk:* **ötüş.**
I, 60-21, 61-3;

üv = ev. *Bk:* **öw**; *Düzelt:* **üw.**

üw = ev. *Bk:* **öw, üv.**
I, 81-7;

üyük = tepe gibi yüksek olan yerler (Oğuzca). *[Rad., Çağ.; İd.].*
I, 85-14;
— **yér** = sulu ve buna benzer yerlerde ayak basıldığı zaman kaybolan ve ayağı çıkarması güç olan kumluk yer.
I, 85-15;

üyük — = -ayak- gömülmek, incinmek, burkulmak.
I, 268-20;
— **ti** I, 268-15, 268-18;
— **er** I, 268-20;

üz = sağır. *Bk:* **öz.**
I, 45-15;
— **kişi** = sağır adam.
I, 45-15;

üz — = -ip ve benzeri şeyleri- kesmek. *[Rad., Taran., Kg., Kom., Çağ., Az., Kar.; Caf., T. T., An. İnd., USp., U.; İd.].*
I, 165-18;
— **di** I, 165-15;
— **er** I, 165-17;
— **üp** I, 522-6;

üze = üstünde, üzerinde, üzere, üzerine, üzerindeki. *[Rad., Çağ.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., Man., U., USp.]. Krş.: Rad., İd., Hou. — üzre.*
I, 44-1, 66-17, 149-3, 197-4, 219-14, 237-25, 241-5, 244-12, 258-3, 331-2, 343-25, 456-1, 461-6, 468-8, 469-11;
II, 23-22, 72-22, 192-11, 243-10, 288-11, 303-10, 328-17, 331-22, 356-18;
III, 131-5, 161-2;

üzel — = yorulmak, sıkılmak, güç işe düşmek. *[Rad., Uyg.].*
I, 196-16;
— **di** I, 196-11, 196-13, 233-28;
— **ür** I, 196-16;

üzit — = çok söylemekten kulak sağır -ağır- olmak; sirke küpten ekşiliğinden dolayı sızmak.
I, 209-18;
— **ti** I, 209-12, 209-15;
— **ür** I, 209-18;

üzlen — = yemekte yağ üste çıkmak, kabarmak.
I, 258-18;
— **di** I, 258-16;
— **ür** I, 258-18;

üzlün — = -ip- üzülmek, kopmak. *Krş.: Caf., T. T., U. — üzlün — = sona ermek, bitmek.*
I, 258-15;
— **di** I, 258-13;
— **ür** I, 258-15;

üzlüş — = üzüşmek, kopmak; -karı koca- ayrılmak; alacaklı borçludan ilişiği kesmek.
I, 240-7;
— **di** I, 240-1, 240-3, 240-4;
— **ür** I. 240-7;

üzne — = karşı koymak, söz dinlememek. *[Caf., U.].*
I, 288-22;

— **di** I, 288-19 ;
— **r** I, 288-21 ;

üzse — [*] = koparmak istemek. *Bk:* **uzsa** —.
I, 277-2 ;
— **di** I, 276-26 ;
— **r** I, 277-2 ;

üztür — = üzdürmek, kopartmak. *Krş.: Rad., Kg., Çağ., Taran.* — *üzdür* —.
I, 220-24 ;
— **di** I, 220-22 ;
— **ür** I, 220-24 ;

üzüklük = kesilme. *Krş.: Rad., Tel., Kg.* — *üzük = kesik; Caf., T. T., An. İnd., Man.* — *üzüksüz = kesilmeden.*
I, 152-18 ;

üzül — = üzülmek, kesilmek. *[Rad., Bü. D.; Caf., P. P., U., T. T., USp.].*
I, 196-8, 196-19 ;
— **di** I, 196-5, 196-17 ;
— **ür** I, 196-8, 196-19 ;
— **gen** = daima üzülen.
I, 158-18 ;

üzüm = üzüm. *[Rad., Çağ., Tara., Az.; Caf.; Müh.; İd.].*
I, 75-7, 88-15, 180-21, 184-16, 282-7, 289-22, 353-9, 360-16, 514-6 ;
II, 16-25, 18-18, 104-19, 125-22, 186-7, 265-18 ;
III, 8-22, 119-17, 201-19, 410-5 ;
— **ni** III, 265-10, 331-15 ;

üzümlen — = üzümlenmek.
I, 295-6 ;
— **di** I, 295-4 ;
— **ür** I, 295-6 ;

üzüş — = üzüm toplamakta yardım ve yarış etmek; ip ve benzeri şeyleri kesmekte ve üzmekte yardım ve yarış etmek.
I, 184-21 ;
— **di** I, 184-16 ;
— **ür** I, 184-21 ;

üzütlük = bir şeyde pintilik.

[*] Haşiyemize göre alınmıştır. B. A.

I, 150-23 ;

üzütle — = birini pinti görmek.
I, 299-6 ;

— **di** I, 299-4 ;

— **r** I, 299-6 ;

V

va = "vay" anlamına söz söyliyen veya emreden kimsenin emrini inkâr yerine bir söz.
III, 215-9, 215-11 ;

Y

ya = "**va**" edatı gibi "vay" alamına inkâr edatı. *[Rad., Alt., Tel.; Caf., U.].*
III, 215-21 ;

ya = ok; yay. *[Rad., Tel., Leb., Koy., Küw., Kom., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., USp., U.; Müh.; K. B.; İd., Hou.].*
I, 280-14, 496-18, 500-16, 501-4 ;
II, 7-29, 37-18, 50-1, 59-6, 59-7, 61-2, 61-4, 61-5, 65-13, 66-11, 67-6, 68-1, 68-7, 98-7, 114-9, 134-20, 138-22, 190-9, 198-7, 198-11, 205-13 ;
III, 16-25, 50-6, 73-8, 78-17, 215-15, 239-10, 318-5, 407-17 ;
— **nı** III, 219-16 ;
— **sın** II, 97-14 ;
III, 59-26, 331-11, 370-16, 409-6 ;
— **bagrı** = yayın orta yeri.
I, 360-26 ;

yaba = yaş ve ıslak olan her hangi bir şey (Oğuzca).
III, 24-6 ;

yabaku = yün ve yapagı yoluntusu.
III, 36-15, 36-16 ;
— **bol** — = baştaki saç keçelenmek.
— **bol-dı** III, 36-16 ;

yabakulak = baykuş (Yabaku ve Yemek dillerince). *Bk :* **ügi.** *Krş.: Rad., Tob., Kaz., Kr. — yabalak.*
III, 56-11 ;

yabı = eğerin üstüne ve altına konan keçe, eger yastığı (Çiğilce).
III, 24-8 ;

yabıtak = çıplak, eğersiz. *Bk:* **yapıtak.** *Krş.: Rad., Alt., Kız., Komd., Tel. — yabıdak; İd. — yablak = çıplak.*

III, 48-7, 48-9, 177-13 ;

yaçan — = utanmak, ocunmak, sıkılmak.
III, 83-12 ;
— **dı** III, 83-8 ;
— **ur** III, 83-11 ;

yadağ = yayan, yaya. *Bk:* **yadhağ.** *[Rad., Çağ., Soy.; Yaz.; Müh.].*
III, 28-12 ;

yadınğ = yere yayılmış olan az şey.
III, 372-21 ;

yadh — = döşemek, yaymak, sermek. *Bk:* **yat** —. *[Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp.].*
II, 314-2 ;
III, 434-6 ;
— **tı** I, 15-13 ;
II, 313-28 ;
III, 434-2 ;
— **ar** II, 314-2 ;
III, 434-5 ;
— **sun** I, 45-22 ;
— **ığlığ** = yayılı, yayılmış.
III, 49-14, 50-18 ;

yadhağ = yaya, yayan. *Bk:* **yadağ.**
I, 381-5 ;
— **lık** = yayalık, yaya yürüyüş.
III, 51-12 ;

yadhıl — = yayılmak, dağılmak, ayrılmak. *Bk:* **yayıl** —. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., U., Man.].*
III, 77-10, 77-13 ;
— — III, 159-6
— **dı** III, 77-5, 77-7, 77-11, 148-22, 192-4 ;
— **ur** III, 77-10, 77-13 ;
— **sın** III, 159-6 [*] ;
— **magay** I, 442-7 ;

yadhım = döşek, yaygı, sergi. *[Rad., Uyg.].*
I, 15-12, 119-5 ;
III, 19-8, 19-9 ;

yadhın — = yayınmak. *[Caf.].*
III, 83-17 ;

[*] Haşiyeye göre alınmıştır. B. A.

— **dı** III, 83-13 ;
— **ur** III, 83-16 ;

yadhış — = yaymakta yardım ve yarış etmek.
III, 70-11 ;
— **dı** III, 70-8 ;
— **ur** III, 70-11 ;

yadhlış — = dağılışmak, yayılışmak.
III, 105-1 ;
— **dı** III, 104-22 ;
— **ur** III, 105-1 ;

yadhsa — = yaymak ve dağıtmak istemek.
III, 305-8 ;
— **dı** III, 305-1, 305-4 ;
— **r** III, 305-7 ;

yadhtur — = yaydırmak. *Bk :* **yattur —.**
— **dı** III, 93-24 ;

yadhtur — = bir şeyi bohça veya benzeri içinde saklatmak. *Bk :* **yittür —, yattur —.**
— **dum** III, 94-18 ;

yafa = kolgan dikeni. *Bk :* **yava, yawa.**
III, 24-18 ;

yafa = sıcak, kuytu -yer- (Oğuzlarca). *Bk :* **yawa.**
III, 24-19, 27-5 ;

yafaş = yavaş, yumuşak huylu. *Bk :* **yawaş.**
III, 12-1 ;

yafgu = halktan olup hakandan iki derece aşağıda bulunan kişiye verilen ungun.
III, 32-20 ;

yafışgu = "kızılcık„ veya "güren„ denen dağ yemişi. *Bk :* **yumuşga.**
III, 48-13 ;

yafuz = her şeyin kötüsü, fenası. *Bk :* **yawuz.**
III, 10-13 ;

yag = yağ ; (Oğuzca) iç yağı. *Bk : Düzelt :* **yağ.**

yağ = yağ ; (Oğuzca) iç yağı. *[Rad., Taran., Kom., Çağ., B. Tür. ; Caf., T. T., An. İnd., USp., U. ; Müh. ; İd., Hou.].*
I, 182-15, 208-18, 227-21, 326-3 ;
II, 9-26, 89-24, 123-27, 149-5, 154-16, 188-3, 189-28, 190-5, 198-26, 198-29, 205-21, 210-24, 229-15, 231-8, 240-11, 245-24,

293-12, 305-26, 354-21 ;
III, 63-5, 77-11, 119-17, 159-24, 159-26, 182-12, 223-26, 252-23, 307-10, 319-4, 425-25, 426-26, 435-19 ;

— **ka** II, 197-13, 197-17 ;
III, 435-15 ;

— **nı** II, 189-3 ;
III, 392-14 ;

— **lığ** = yağlı.
I, 70-24 ;
II, 309-10 ;
III, 392-14 ;

— **ı** III, 121-5, 156-8, 306-3 ;

sağ — = sağ yağ, sade yağ.
III, 154-11, 159-25 ;

kara — = neft.
III, 222-18 ;

yag — = yağmak. *[Rad., Kar., Kr., Çağ., Kom.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.; İd., Hou.].*
III, 61-2 ;

— **dı** I, 139-19, 494-3 ;
III, 60-21 ;

— **ar** I, 376-25, 457-28 ;
III, 60-24, 61-2 ;

— **ıp** II, 122-21 ;

yagak = ceviz.
I, 90-7, 267-9, 417-5 ;
III, 8-23, 29-11 ;

— **lığ** = cevizli.
III, 50-7 ;

— **lık** = cevizlik, ceviz biten yer.
III, 51-17 ;

yagan = fil (Türk ve Türkmen dillerinden birinde). *Bk:* **yanğan.** *[Rad., Çağ.; Müh.; Rab.; K. B.].*
III, 29-22 ;

— **lığ** = fili olan; filci.
III, 50-14 ;

— **tégin** = sahış adı.
III, 29-23 ;

yağı = düşman. *Bk: Düzelt:* **yagı.**

yagı = düşman. *[Rad., Uyg., Kom.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., U.;*

Müh.; K. B.; Rab.; İd., Hou.].
I, 88-1, 168-7, 234-27, 251-10, 336-24, 397-7, 441-11, 456-4, 496-19, 522-4 ;
II, 6-3, 10-15, 74-3, 83-22, 204-15, 228-2 ;
III, 24-15, 237-10, 328-16, 339-18, 385-5 ;

— **da** I, 41-11 ;
— **dın** I, 520-11 ;
— **dan** III, 134-4 ;
— **ka** I, 205-14, 206-6, 215-4 ;
II, 10-25, 116-7, 165-7, 227-13, 228-6, 329-26 ;
III, 271-18 ;
— **ğ** I, 516-2 ;
II, 74-12 ;
— **nı** I, 273-9, 305-10, 517-16 ;
II, 29-12 ;
III, 301-14, 322-26, 332-3, 400-23 ;
— **nğ** III, 44-20, 272-1 ;
— **sın** III, 385-6, 420-23 ;

yagık — = düşmanlaşmak. *[Rad.].*
III, 76-20 ;
— **tı** III, 76-17 ;
— **ar** III, 76-20 ;

yagıl — = yağdırılmak.
III, 79-15 ;
— **dı** III, 79-13 ;
— **ur** III, 79-15 ;

yagıla — = düşmanlık etmek ; düşmanla savaşmak, çarpışmak. *Bk:* **yagıt —, yaguş —.** *[Rad., Uyg.; Yaz.; Müh.].*
III, 328-18 ;
— **dı** III, 325-4, 328-14, 328-16 ;
— **r** III, 328-18 ;

yag (ı) r = at, katır ve eşek gibi hayvanların sırtında semer, eğer ve yük vurmasından meydana gelen yara, yağır. *[Rad.; İd.]. Krş.: Rad., Uyg.; Caf. — yagır = omuz.*
III, 9-6 ;
— **ı** I, 68-4, 370-4 ;
— **lığ** = yağırlı, sırtı yaralı.
II, 9-11 ;
III, 9-9, 49-7 ;

yagırla — = yağırı sağaltmak, iyi etmek.

III, 342-20;
— **dı** III, 342-11;
— **r** III, 342-20;

yagırlan — = yağırlanmak; yağırı çoğalmak; yağırdan kaşınmak.
III, 114-3;
— **dı** III, 113-28;
— **ur** III, 114-3;

yagış = putlara kesilen kurban. *[Caf., T. T.].*
III, 10-22;

yagıt — = yağdırmak. *[Caf., USp., U.].*
II, 316-17;
— **tı** II, 316-15;
— **ur** II, 316-17;

— **gan** = her zaman yağdıran.
III, 53-1;

yagıt — = düşmanlık etmek. *Bk:* **yagıla —, yaguş —.**
— **gan** = her zaman düşmanlık eden.
III, 53-4;

yagız = yağız, kızıl ile kara arası renk. *[Rad.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd.; Müh.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Uyg. — yagıs.*
III, 10-9, 10-11, 10-12;

yağku = yağmurluk. *Bk:* **yaku.**
III, 25-3, 227-1;

yagla — = yağlamak. *[Rad., Kr., Koy., Taran., Çağ., D. Tür.; Müh.; İd.].*
III, 308-28;
— **dı** III, 308-25, 308-28, 319-2;
— **r** III, 308-27;

yaglan — = yağlanmak. *[Rad., Kr.].*
III, 111-7;
— **dı** III, 111-5;
— **ur** III, 111-7;

yaglat — = yağlatmak. *[Rad., Taran., Çağ.].*
II, 355-22;
— **tı** II, 355-20;
— **ur** II, 355-22;

yagmalan — = Yağma kılığına girmek, onların huyu ile huylanmak.
III, 203-21;

— **dı** III, 203-18 ;
— **ur** III, 203-21 ;

yagmur = yağmur. *Bk :* **yamgur.** *[Rad., Uyg., Çağ, Kr. ; Caf., T. T., An. İnd., USp., U. ; Müh. ; İd., Hou.].*
I, 16-20, 272-18, 354-24 ;
II, 28-1, 122-21, 175-18, 316-15, 352-5 ;
III, 38-18, 53-2, 79-13, 93-10, 95-19, 380-1, 436-20 ;
— **ın** III, 39-12 ;
— **çıl** = yağmuru çok olan -yer-.
III, 56-17 ;

yagrı — = yağır olmak.
— **mas** I, 104-25 ;

yağrınla — = yarnına, sırta, vurmak. *Bk :* **yarınla** —. *Krş. : İd. — yagrın = kürek kemiği ; Rad., Çağ. — yagrin = kürek kemiği.*
III, 343-21 ;
— **dı** III, 343-18 ;
— **r** III, 343-20 ;

yagrıt — = yağır etmek, yağırlatmak.
II, 352-21 ;
— **tı** II, 352-18 ;
III, 342-14 ;
— **ur** II, 352-21 ;
— **ma** I, 139-7 ;

yagru = çevre ; yakınlık. *Bk :* **yakru.** *Krş. : Caf. — yaguru, yakuru.*
III, 31-13, 31-14 ;

yağsa — = yağ istemek. *Bk : Düzelt :* **yagsa** —.

yagsa — = yağ istemek.
III, 305-28 ;
— **dı** III, 305-25, 306-5 ;
— **r** III, 305-28 ;

yağsı — = yağ tadını almak. *Bk : Düzelt :* **yagsı** —.

yagsı — = yağ tadını almak.
III, 306-5 ;
— **dı** III, 305-29 ;
— **r** III, 306-4 ;
— **mas** III, 306-3 ;

yagtur — = yağdırmak. *Krş. : Rad., Kr., Kom. — yagdır.*

III, 95-22 ;
— **dı** III, 95-19 ;
— **ur** III, 95-22 ;

yagu — = yaklaşmak. *Bk:* **yaguş** —. *[Rad., Uyg.; Caf., U., Man.].*
III, 89-16 ;
— **dı** II, 148-7 ;
III, 89-13 ;
— **r** III, 89-15 ;

yaguk = yakın; hısım. *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.; İd.]. Krş.: Rab. — yavuk.*
I, 433-7 ;
III, 23-1, 29-12, 76-1, 255-12 ;

yak — = hısımlar.
III, 29-13 ;
— **yér** = yakın yer.
III, 29-12 ;

yaguş — = düşmanlık etmek. *Bk:* **yagıla** —, **yagıt** —.
— **dı** II, 90-9 ;

yaguş — = birbirine yaklaşmak. *Bk:* **yagu** —.
III, 73-15 ;
— **dı** III, 73-12 ;
— **r** III, 73-14 ;

yagut — = yaklaştırmak. *[Rad., Uyg.; Yaz.[.*
II, 316-6 ;
— **tı** II, 316-3 ;
— **ur** II, 316-6 ;
— **gıl** II, 316-11 ;
— **gan** = daima yaklaştıran.
III, 52-20, 52-21 ;

yah = "evet, peki„ anlamına bir kelime. *Bk:* **yeh.**
III, 118-6, 118-8, 118-11 ;

yaxsın — = kollarını yenlerine sokmadan, belini iliklemeden, elbiseyi eğinine -sırtına- almak.
III, 109-14 ;
— **dı** III, 109-9 ;
— **ur** III, 109-13 ;

yaxşı = iyi ; güzel, her şeyin güzeli. *[Rad., Kar., Çağ., Taran.; D. Tür.; Müh.; Rab.]. Krş.: İd. — yakşı.*
I, 64-14 ;

III, 32-9,32-10 ;

yak = çanak ve kap bulaşığı. *Bk :* **yok, yuk.**
III, 4-13 ;

yok — = çanak bulaşığı. *Bk : Düzelt :* **yuk yak.**
III, 4-14 ;

— **yuk** = kaptaki bulaşıklık.
III, 143-21, 160-1 ;

— **yuk kadaş** = uzak hısım.
III, 143-24, 160-2 ;

yak — = yaklaşmak, dokunmak ; yakmak. *[Rad., Uyg. ; Caf., T. T.].*
III, 63-3 ;

— **dı** III, 62-10, 62-12, 62-14, 63-1 ;

— **tı** II, 69-10 ;

— **ar** III, 63-2 ;

— **ıp** I, 456-2 [*] ;

— **mas** III, 22-5 ;

yaka = yaka, elbise yakası. *[Rad., Taran., Kaz., Çağ. ; Müh.: İd., Hou.].*
I, 189-2 ;
III, 24-20 ;

— **dakı** I, 253-21 ;
III, 307-1 ;

yakığ = -şişkinlik ve benzeri şeylere yakılan- yakı. *Krş. : Rad.—yakı.*
I, 407-28 ;
III, 13-19, 62-10, 74-5, 96-11 ;

yakıl — = dokunulmak, yaklaşılmak. *[Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 81-17 ;

— **dı** III, 81-15 ;

— **ur** III, 81-17 ;

yakın = yakın. *[Rad., Kaz. ; Caf., T. T., An. İnd., USp., U. ; İd., Hou.].*
III, 22-18, 22-19, 23-1 ;

yakış — = yaklaşmak, dokunmak, yakına gelmek ; yakı yakmakta yardım etmek. *[Rad., Kr.].*
III, 74-17 ;

— **dı** III, 74-5, 74-9 ;

— **tı** I, 170-19 ;

---

[*] Basma nushada şiirin ikinci mısraında « ياقب » şeklinde bir kelime vardır : bu yanlış olsa gerektir. Doğrusu « باقب bakıp » olacaktır ; Yazma nusha S. 229-9 daki yazılış da bizi tanıklamaktadır. Bu hale göre o mısra « yırak bakıp kaya kördüm » olur. B. A.

II, 103-26 ;
— **ur** III, 74-16 ;
— **mas** I, 383-5 ;
III, 74-13 ;

yakı yukı er = alçak gönüllü ve yaltaklanıcı adam.
III, 25-1 ;

yakrı = yağ, iç yağı ; yağlı. *[Caf., U.].*
III, 31-28, 32-3, 204-10, 306-2 ;
— **ka** II, 105-24 ;

yakrıkan = fındık büyüklüğünde kırmızı meyvası olan bir bitki.
III, 56-1 ;

yakrıkan = buz yağı.
III, 56-5 ;

yakrılan — = yağlanmak.
III, 203-10 ;
— **dı** III, 203-8, 204-7 ;
— **ur** III, 203-10 ;

yakru = çevre ; yakınlık. *Bk:* **yagru.** *[Rad. ; Yaz.].*
III, 31-16 ;

yaktur — = dokundurmak ; - yakı - yaktırmak ; - ateş - yaktırmak. *Krş.: Rad., Kr., Kaz. — yaktır —.*
III, 96-16 ;
— **dı** III, 96-11, 96-14 ;
— **ur** III, 96-16 ;

yaku = yağmurluk. *Bk:* **yağku.** *Krş.: Müh. — yaku = çevrilmiş kürk.*
III, 25-3, 226-28 ;

yakur — = yaklaştırmak. *[Müh.]. Krş.: Rad., Kaz. — yakır —.*
III, 68-18 ;
— **dı** III, 68-15 ;
— **ur** III, 68-18 ;

yakur — = sık sık solumak, yüksek bir solumaya tutulmak.
III, 68-22 ;
— **dı** III, 68-19 ;
— **ur** III, 68-22 ;

yal = at yelesi (Bü. Türk dillerince). *Bk:* **yalığ, yıl.** *[Rad., Alt., Tel., Leb., Kaz., Uyg., Çağ., Taran. ; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Yak. — siel.*

III, 13-24, 160-11 ;
— ı III, 160-12 ;

yal — = yalınlamak, alevlenmek ; -yara- iltihaplanmak ; güneş yüzü yalıyarak çalıp karartmak.
III. 63-19 ;
— **dı** III, 63-14, 63-16, 63-17 ;
— **ar** III, 63-19 ;

yal — = yanmak (Kıpçakça). *Bk :* **yan —.**
— **dı** III, 65-5 ;

yala = töhmet, itham, biri hakkında kötü sanıda bulunma. *[Rad., Kaz., Alt., Tel., Kom. ; Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 25-12, 82-14 ;
— **çı** = insanı her şeyde çarçabuk suçlu gibi gören, itham eden.
III, 35-19 ;
— **çı yuga** = bir çeşit ince katmerli ekmek, yufka.
III, 25-14, 35-22 ;

yala — = töhmetlemek.
III, 89-20 ;
— **dı** III, 89-17 ;
— **r** III, 89-20 ;

yalafar = insanlar arasında elçi (Uygurca), hakanın gönderdiği elçi.
II, 288-22 ;
III, 47-20, 47-23 ;

yalal — = töhmetlenmek, itham edilmek.
III, 82-17 ;
— **dı** III, 82-14 ;
—**ur** III, 82-17 ;

yalavaç = elçi, peygamber. *Bk :* **yalawaç.**
I, 66-24, 83-9 ;
III, 47-18, 438-19 ;
— **ığ** III, 266-7 ;
— **ka** I, 97-26 ;

yalawaç = elçi, peygamber. *Bk:* **yalavaç.** *[Rad., Uyg.: Caf., T. T., An. İnd., U., USp., Man.; Müh.; K. B.; Rab.; İd., Hou.].*
I, 83-10 ;
III, 47-18 ;

yalbı = yassı, enli ; derinliği olmıyan.
III, 30-7 ;

yaldra — = az ışımak, az parlamak. *Bk:* **yaldrı —.** *Krş.: Rad.,*

Çağ. — yaldıra —.

— **dı** III, 437-5 ;

yaldrı — = az ışımak, az parlamak. *Bk:* **yaldra —.** *Krş.: Caf., T. T., An. İnd., U. — yaltrı —.*
III, 437-9 ;

— **r** III, 437-9 ;

yaldr (ı-u) k = cilâlı, parlak, süslü. *Bk:* **yoldruk, yuldruk.** *Krş.: Rad., Çağ. — yaldırak; Caf., U. — yaltrık.*
III, 432-15, 432-18 ;

yalfat — = yalatmak. *Bk:* **yalgat —.**
II, 354-23;

— **tı** II, 354-21;

— **ur** II, 354-23;

yalga — = yalamak. *Bk:* **yalwa —.** *[Rad., Tuba., Alt.; Caf., T. T., U.]. Krş.: Müh.; İd., Hou. — yala —.*
III, 306-27 ;

— **dı** III, 306-24 ;

— **r** III, 306-26 ;

— **galı** I, 253-21 ;
III, 307-2 ;

yalgan = yalan. *[Rad., Kom., Bar., Tob., Kaz., Uyg., Kar., Taran., Çağ., D. Tür.; Caf., T. T., An. İnd., USp.; Müh.; İd., Hou.].*
III, 37-9, 37-10, 37-11 ;

yalgan — = yalanmak.
III, 110-3 ;

— **dı** III, 109-22 ;

— **ur** III, 110-2 ;

yalgandur — = yalanlamak.
III, 116-4 ;

— **dı** III, 116-2;

— **ur** III, 116-4 ;

yalgaş — = yalaşmak.
III, 103-19 ;

— **dı** III, 103-16 ;

— **ur** III, 103-18 ;

yalgat — = yalatmak ve yutturmak. *Bk:* **yalfat —.**
II, 354-20 ;

— **tı** II, 354-18 ;

— **ur** II, 354-20 ;

yalgıl = yelesi ak, ak yeleli.
III, 228-15 ;

yalgu = ahmak, beyinsiz adam (Oğuzca).
III, 33-7 ;

yalığ = at yelesi ; ibik : eğer kaşı. *Bk :* **yal, yıl.** *[Rad.].*
III, 13-21, 13-24, 14-13, 14-15, 14-16 ;
— **ı** III, 13-22 ;
— **ın** II, 327-22 ;

yalığlan — = horoz ibiklenmek ; at yelelenmek.
III, 114-25 ;
— **dı** III, 114-22 ;
— **ur** III, 114-24 ;

yalım = sarp, dik, yalçın. *[Rad., Koy.].*
III, 19-23, 20-4 ;

yalıman = dağınık şekilde yapılan çapul. *Bk : Düzelt :* **yélimen.**
III. 38-3 ;

yalın = alev. *[Rad., Alt., Tel., Küw., Kom., Uyg., Kar. : Caf.. T. T., An. İnd., U., USp.].*
III, 23-12 ;
— **ı** III, 23-12 ;

yalın — = soyunmak.
III, 85-15 ;
— **dı** III, 85-13 ;
— **ur** III, 85-15 ;

yalınçga aş = tadı, tuzu, yağı olmıyan yemek. *Bk :* **yılınçga.**
III, 433-12 ;

yalındak = çıplak.
III, 51-20 ;

yalınğ = çıplak ; kından çıkmış veya kınından çıkarılmış. *[Rad., Kr.; Caf., T. T., An. İnd.]. Krş. : İd. — yalın.*
III, 373-1, 373-3, 373-5 ;

yalınğuk = insan. *Bk : Düzelt :* **yalnğuk.**

yalınğula — [*] = iple, salıncakla, oynamak. *Bk :* **yalnğu.**

[*] Yazma nushada ve oradan ayniyle alınarak Basma nushada bu fiilin her üç sıygasında da « ل » harfinin altında bir esre vardır ; bu hale göre fiilin « yalınğuladı » şeklinde okunması gerekirse de bu okunuş ayırma uymamaktadır. Biz aslına uyarak bu şekilde yazdık ise de doğrusu « yalnğuladı » olsa gerektir. Netekim üstteki fiil « yanğkuladı », alttaki fiil de « yinçgeledi » dir. Bu kelimenin onlara uyması gerektir. Düşünüle.
B. A.

III, 411-7 ;

— **dı** III, 411-4 ;

— **r** III, 411-7 ;

yalış — = töhmetlemek, itham etmek. *Bk:* **yılış —.**
III, 75-5 ;

— **dı** III, 75-2 ;

— **ur** III, 75-5 ;

yalk — = kanmak, bıkmak, yağlı yemekten bıkmak. *Krş.: Caf.* — *yalk* — = *bir şeyin olmasına mani olmak.*
III, 435-17 ;

— **dı** III, 435-15, 447-10 ;

— **ar** III, 435-17 ;

— **sa** III, 435-19 ;

yalma = kaftan, kalın kaftan, yağmurluk; **yelma** (Farsça), **yalmak** (Arapça).
III, 34-22 ;

yalnğu = cariyelerin oynadığı bir oyun, salıncak oyunu.
III, 380-11 ;

yalnğuk = insan, kişi, insanlara verilen genel ad; âdem; Âdem atamız. *Bk:* **yalınğuk.** *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd.].*
I, 44-1, 44-18, 195-27, 230-21, 395-6 ;
II, 303-1, 315-9, 335-4 ;
III, 65-1, 141-2, 222-1, 262-6, 384-16, 384-18, 385-1 ;

— **unğ** III, 385-5 ;

yalnğuk = cariye (Oğuz, Kıpçak ve Suvarlar dillerince).
III, 385-9 ;

yalnğus = yalnız, kimsesiz. *[Rad., Bar.]. Krş.: Caf.* — *yalnguz; İd., Hou.* — *yalanğuz.*
I, 333-23 ;
II, 133-16, 384-4, 384-7 ;

yalpat — = -ot, saman ve yem- ıslatmak. *Bk:* **yelpet —,** *Düzelt:* **yélpet —.**

yalrat — = parlatmak, yalabıtmak. *Bk:* **yolrat —.**
II, 353-18 ;

— **tı** II, 353-10, 353-15 ;

— **ur** II, 353-18 ;

yalrıt — = parlatmak, yalabıtmak. *Bk:* **yolrıt —.**

II, 353-9 ;
— **tı** II, 353-3, 353-5 ;
— **ur** II, 353-9 ;

yalt = yalçın, sert.
III, 7-2 ;

yaltga = bir şeyle alay etme. *Bk :* **yoltga, yultga.**
III, 432-12 ;
— **kıl** — = alay etmek, maskaraya almak.
— **kıl-ıd** III, 432-13 ;

yaltur — = ateşi alevlendirmek, *Krş. : Caf., T. T.* — *yaltır* — = *parlamak, ışık vermek.*
III, 97-11 ;
— **dı** III, 97-9 ;
— **ur** III, 97-11 ;

yalu = tayları bağlamak için kullanılan ip, örk.
III, 26-10 ;

yalwa — = yalamak. *Bk :* **yalga** —.
III, 307-14 ;
— **dı** III, 307-10 ;
— **r** III, 307-13 ;

yalwan — = dilini çıkarmak, dili ağız içinde dolaştırmak.
III, 110-7 ;
— **dı** III, 110-4 ;
— **ur** III, 110-6 ;

yalwar — = yalvarmak, dileğinin yapılmasını istemek. *[Rad., Kr. ; Caf., T. T., U.].*
III, 100-3 ;
— — I, 494-4 ;
— **dı** III, 99-19 ;
— **ur** III, 100-3 ;
— **madınğ** I, 498-20 ;

yalwı = büyü, sihir. *Bk : Düzelt :* **yelwi.**
III, 33-8 ;
— **n** III, 33-12, 359-9 ;
— **çı** = büyücü, sihirbaz.
III, 33-8 ;

yalwır — = yelpimek. *Bk :* **yélwir** —.
III, 100-6 ;
— **dı** III, 100-4 ;

— **ar** III, 100-6;

yam = çörçöp, pislik, çapak; göze ve başka şeye kaçan çörçöp. *[Müh.].*
III, 5-3, 5-4, 160-14;

— **lığ köz** = içerisine çörçöp kaçmış olan göz.
III, 42-19, 42-20;

yama — = yamamak. *[Rad., Taran., Alt., Tel., Küw., Bar., Tob., Kaz., Kom., Çağ.; Müh.].*
III, 91-8;

— **dı** III, 91-6;

— **r** III, 91-8;

— **gu** = yamanması gerekli.
III, 36-11;

yamağ = yama. *[Rad., Çağ.; Müh.]. Krş.: İd. — yama.*
II, 21-23;
III, 28-16;

— **ı** III, 28-17, 28-18;

— **lığ** = yamalı, yaması olan.
III, 49-25;

— **lık** = yamalık, yama olmak üzere hazırlanmış.
III, 51-14;

yamal — = yamanmak. *[Rad., Çağ.].*
III, 82-4;

— **dı** III, 82-2;

— **ur** III, 82-4;

yaman = kötü, her şeyin kötüsü. *[Rad., Taran., Alt., Tel., Küw., Kom., Kaz., Kr., Uyg., Çağ.; Caf., T. T., USp.; Müh.; İd., Hou.].*
III, 30-3;

yaman ig = yaman hastalık, miskinlik hastalığı.
III, 30-3;

yaman — = kendi kendine yamamak. *[Rad., Tel.].*
III, 85-28;

— **dı** III, 85-26;

— **ur** III, 85-28;

yamaş — = yamamakta yardım ve yarış etmek. *[Rad.].*
III, 75-13;

— **dı** III, 75-10;

— **ur** III, 75-13;

yamaş — = tembelliğinden yere yapışıp kalmak, buyurulan işi yapmaktan çekinmek. *Bk:* **mayış —.**
III, 189-19;
— **dı** III, 189-17;
— **ur** III, 189-19;

yamata = yağlı tavuk veya yağlı et kızartılacağı zaman yağın dışarı sızmaması için içine sarılan kadayıf hamuru gibi ince bir hamur.
I, 445-4;

yamdu = kasık. *[Müh.; İd.].*
III, 31-2;

yamgur = yağmur. *Bk:* **yagmur.** *[Rad., Taran., Küw., Bar., Uyg., Çağ., Kom., Kar.; Caf.; İd., Hou.].*
III, 38-19;
— **ka** III, 38-21;

yamız = kasığın iki tarafı; kalçanın iç yandan uçları. *[Caf., T. T.].*
III, 10-16;

yamla — = silmek, süpürmek.
III, 310-5;
— **dı** III, 84-24, 310-3;
— **r** III, 310-5;

yamlan = bir çeşit sıçan, geme. *Krş.: Müh; İd.* — *yalman = tarla sıçanı.*
III, 37-20;

yamlaş — = süpürmekte yardım etmek.
III, 105-20;
— **dı** III, 105-17;
— **ur** III, 105-20;

yamlat — = süpürtmek.
II, 356-9;
— **tı** II, 356-7;
— **ur** II, 356-9;

yamraş — = kuzular anaları ile karışmak.
III, 103-7;
— **dı** III, 102-12;
— **ur** III, 102-21, 103-7;

yamu = fiilin anlamında pekitme yapan bir edat. *Bk:* **yanu.**
III, 236-7;

yamur — = damlamak ; kanamak. *Bk : Düzelt ;* **tamur** —.
— **gan** = her zaman damlıyan, kanıyan.
I, 524-16 ;

yamur — = kesmek. *Bk :* **tomur** —, **yemür** —.
III, 69-19 ;
— **dı** III, 69-16 ;
— **ur** III, 69-18 ;

yan = yan. *[Rad., Alt., Tel., Küw., Taran., Kr., Kaz., Çağ., D. Tür., Kar ; Caf., T. T., USp.]. Krş. : İd., Hou. — yanğ.*
— **ı** II, 19-16 ;

yan = uca kemiği ; uca kemiğinin başı.
III, 160-15, 160-16 ;

yan — = dönmek, döndürmek ; korkutmak, tehdit etmek ; kusmak ; yanmak. *Bk :* **yal** — (Kıpçakça), **yun** —, **yandur** —, **yundur** —. *[Rad., Alt., Küw., Kom., Kaz., Taran., Kr., Çağ., Uyg., Kar., D. Tür. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., U., USp. ; Müh. ; Rab. ; İd.].*
III, 65-8 ;
— **dı** III, 14-17, 64-19, 64-22, 65-4, 65-7, 65-12, 98-18 ;
— **ar** III, 65-8 ;
— **mas** III, 65-2 ;

yana = gene, yene, yine, tekrar, ikinci defa olarak ; geri dönme bildiren edat. *[Rad., Kaz., Kom., Çağ. ; Caf., T. T., An. İnd., P. P., USp.].*
I, 60-7, 119-7, 144-9, 441-10, 472-13, 508-3 ;
II, 285-18 ;
III, 6-4, 26-20, 26-21, 170-14, 170-15 ;

yançık = torba, kese. *Bk :* **yançuk.** *[Rad., Kaz., Tel., Alt., Komd.]. Krş. : Rad., Çağ., D. Tür., Taran. ; İd., Hou. — yançuk.*
II, 250-18 ;

yançıl — = incinmek, ezilmek. *[Rad., Tel., Kar.]. Krş. : Caf., Man. ; Rad., Uyg., Çağ., Kar. — yanç — = ezmek, kırmak.*
III, 107-11 ;
— **dı** III, 107-8 ;
— **ur** I, 188-2 ;
II, 287-21 ;
III, 107-11 ;

yançuk = torba, kese -para, tütün-. *Bk :* **yançık.** *[Rad., Çağ., D. Tür., Taran. ; İd., Hou.].*

II, 6-14;
III, 45-9;

yandak çeker = havadan çiğ gibi yağan kudret helvası.
III, 44-14;

yandak tiken = geven dikeni. *[Rad., Çağ.].*
III, 44-13;

yandık = soysuz.
III, 44-16;

yandru = tekrar. *[Rad., Uyg.; Yaz.].*
III, 406-4;

yandur — = döndürmek; kusmak; korkutmak. *Bk:* **yan —, yun —, yundur —.** *[Rad., Taran., Uyg., Çağ., D. Tür.].*
III, 99-3;
— **dı** III, 98-15, 98-17;
— **ur** III, 99-2;

yanğ = bir şeyin merkezi; kalıbı.
III, 361-13;
— **ı** III, 361-16;

yanğa = her hangi bir ırmağın, bir yanı, geçesi (Oğuzca). *[Müh.; İd.].*
III, 369-2;

yanğak = yan, taraf. *[Rad., Uyg.; Caf.].*
I, 434-7;
— **tın** I, 241-11;

yanğak = ağzın iki yanında dişlerin oturduğu kemik; kapı söğesi, her şeyin yanı. *[Rad., Kkg., Taran., Bar., Kaz., Kom., Uyg., Çağ., D. Tür.; Yaz.; İd.].*
III, 376-12;
— **ı** III, 376-16;

yanğalduruk = kukuleta; başlık; kepenek arkasına dikilen bir keçe parçası.
III, 389-4;

yanğan = alaca karga, yalnız başı ak olan karga.
III, 240-26, 376-3;

yanğan = fil (Oğuzlar bunu bilmezler). *Bk:* **yagan, yengen.** *Krş.: Rad., Uyg.; Caf. — yanğ; Caf. — yanğa.*
III, 295-19, 376-18;
— **lar** II, 210-8;

yanğı = yeni. *Bk:* **yenği.** *[Rad., Alt., Tel., Küw., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., U., USp., Man.].*
I, 376-12;
III, 369-4;

— **la** = yeniden, tekrar, ikinci defa.
III, 381-5;

yanğıl — = yanılmak. *[Rad., Alt., Tel., Küw., Kom., Kaz., Uyg., Kr.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.].*

— **mas** III, 59-14, 380-1;

— **gan** = her zaman yanılan, unutan.
III, 388-12;

yanğıla — = yenilemek. *[Rad., Uyg.; Yaz.]. Krş.: Müh. — yanğala —.*
III, 407-3;

— **dı** III, 406-4, 406-16;

— **r** III, 407-3;

yanğku = sesin geri gelmesi, yankı, aksi savt, aksi sada. *[Rad., Çağ.; Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 379-19, 380-1;

yanğkula — = ses vermek, yankulamak, ses gelmek. *Krş.: Müh.— yankula —.*
III, 411-3;

— **dı** III, 410-19, 410-22;

— **r** III, 411-3;

yanğkur — = ses duymuş gibi sağına soluna bakmak. *Krş.: Caf., T. T., An. İnd. — yanğgur — = ses çıkarmak, şakırdamak, çınlamak.*
III, 400-21;

— **dı** III, 400-17;

— **ar** III, 400-20;

yanğluk = işte ve sözde ve benzeri şeylerde ve yerlerde yapılan yanlışlık. *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd.]. Krş.: İd. — yanğlış.*
III, 385-10;

yanğra — = saklanması gerekeni açığa vurmak, söylemek. *Bk:* **yanğzat** —. *Krş.: Rad., Alt. — yanğra — = çınlamak, ses vermek.*
III, 404-5;

— **dı** III, 404-2;

— **r** III, 404-5;

yanğrak = dağ kıvrımı ve bükünтüsü.
III, 384-10;

yanğşak = yanşak, geveze. *Krş.: Rad.— yanşak.*
I, 467-9;
III, 384-14;

yangşat — = bir kimsenin başını çok sözle, yanşaklıkla, ağrıtmak. *Krş.: Rad., Çağ.— yanğşa — = gevezelik etmek.*
II, 359-23;
— **tı** II, 359-19;
— **ur** II, 359-23;

yanğzat — = saklanması gerekeni söyletmek, ikrar ettirmek. *Bk:* **yanğra —.** *Krş.: Rad., Uyg.— yangzat — = karşılaştırmak.*
II, 359-18;
— **tı** II, 359-15;
— **ur** II, 359-18;

yanığ = kusma; korkutma, tehdit. *[Rad.]. Krş.: Rad., Kaz.— yanu = tehdit.*
III, 14-17, 14-19;
— **ında** III, 14-20;

yanlık = çoban çantası.
III, 45-8;

yanu =fiilin sonuna gelip anlamında pekitme yapan bir edat. *Bk:* **yamu.**
III, 236-6;

yanu — = bilemek, el üzerinde kılağılamak. *Krş.: Rad., Kaz.— yanu = bileme.*
III, 91-14;
— **dı** III, 91-9;
— **r** III, 91-14;

yanul — = ele sürtülerek bilenmek.
III, 82-9;
— **dı** III, 82-5;
— **ur** III, 82-8;

yanut = karşılık; bedel, ıvaz; cevap. *[Rad., Uyg.; Caf., USp.; Rab.; K. B.]. Krş.: Müh.— yanutla — = cevap vermek.*
III, 8-15, 28-3, 28-5;
— **ı** III, 28-3;

yanut — = Biletmek, bilemeği veya el üzerinde kılağılamağı emretmek. *Bk:* **yıtıt —.**

II, 317-13 ;
— **tı** II, 317-9 ;
— **ur** II, 317-13 ;

yap = değirmi olan her hangi bir şey.
III, 3-6 ;
— **yarmak** = değirmi para, sağ para.
III, 3-7 ;

yap = yapağı
III, 3-9 ;
yunğ — = yün yapağı.
III, 3-9 ;

yap yup = hile, al (**"yup"** kelimesi yalnız kullanılmaz, her zaman **"yap"** ile birlikte gelir).
III, 142-14, 159-3, 328-5 ;
— — **kıl** — = hile kılmak, al etmek. *Bk :* **yubıla —.**
— — **kıl-dı** III, 159-3 ;

yap — = örtmek, kapamak; kurmak, yapmak. *[Rad., Alt., Kkg., Leb., Taran., Kr., Kom., Kaz., Uyg., Çağ., Kar.; Caf., Man.; Müh.; İd.].*
III, 57-21 ;
— **tı** I, 348-19 ;
III, 57-12, 57-14, 57-17, 57-19 ;
— **ar** III, 33-26, 57-21 ;
— **a** III, 208-23 ;
— **ıp** I, 374-10 ;
— **ığlığ** = kapalı, kapanmış.
III, 49-12 ;

yapçan = yavşan otu. *Bk:* **yawçan.**
III, 37-2 ;

yapçın — = yapıştırılmak. *Bk:* **yapçun —, yapşun —, yawçun —.**
III, 108-25 ;
— **ur** III, 108-25 ;

yapçun — = yapıştırılmak. *Bk:* **yapçın —, yapşun —, yawçun —.**
— **dı** III, 108-21 ;

yapçur — = yapıştırmak. *Bk:* **yawçur —, yapşur —.**
III, 98-4 ;
— **dı** III, 97-25 ;
— **ur** III, 98-4 ;

yapgak = kuş avlanan bir çeşit tuzak.

III, 42-22;

yapguç = eşek ve benzeri hayvanları sürmekte kullanılan değnek.
III, 38-14;

yapgut = yün veya kıl didintileri doldurulmuş minder ve benzeri şeyler.
III, 38-10;

yapın — = örtünmek, kendi başına kapamak. *[Rad.; Caf., U.].*
III, 83-3;
— **dı** III, 82-25, 83-1;
— **ur** III, 83-2;

yapış — = yapışmak. *Bk:* **yapuş**—. *[Rad., Kr.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Kr., Çağ.— yapış—.*
III, 70-7;
— **dı** III, 70-1, 70-5;
— **ur** III, 70-7;

yapıtak = çıplak, eğersiz. *Bk: Düzelt:* **yabıtak.**
III, 177-13;

yaprat — = at, bir şeyden korktuğu veya bir şeye tekme atacağı zaman kulağını dikmek.
II, 352-17;
— **tı** II, 352-13;
— **ur** II, 352-17;

yaprı = düz ve enli -yer-; sarkık -kulak-.
III, 31-4, 31-5;

yaprul — = yapışmak; yıpranmak.
III, 107-18;
— **dı** III, 107-12, 107-15;
— **ur** III, 107-18;

yapruş — = yer düzlemekte yardım etmek.
III, 101-19;
— **dı** III, 101-16;
— **ur** III, 101-18;

yapsa — = -örtmek, kapamak, yapmak- istemek.
III, 304-16;
— **dı** I, 463-11;
III, 304-11, 304-14;
— **r** III, 304-16;
— **ma** II, 172-12;

yapşun — = yapıştırılmak. *Bk:* **yapçun—, yapçın—, yawçun—.** *Krş.: Rad., Alt., Tel., Leb., Küw.; Caf., U.— yapşın—.*
— **dı** III, 109-1;

yapşur — = yapıştırmak. *Bk:* **yapçur —, yawçur —.** *[Caf., T. T., An. İnd., U.]. Krş.: Rad., Alt., Leb., Küw., Tel. — yapşır —.*
III, 99-12;
— **dı** III, 99-9;
— **ur** III, 99-12;

yaptaç = yağmur ve karda çobanların giydiği küçük bir kepenek, kebe.
III, 38-12;

yaptur — = kapatmak; yaptırmak. *Krş.: Rad., Kr., Kaz. — yaptır—.*
III, 93-19;
— **dı** III, 93-13, 93-15, 93-17;
— **ur** III, 93-18;

yapul — = kapanmak, örtülmek.
III, 76-24;
— **dı** III, 76-21;
— **ur** III, 76-24;

yapur — = parlatmak, süpürtmek; gizlemek.
III, 67-12;
— **dı** III, 67-8, 67-11;
— **ur** III, 67-12;
— **gan** = daima gizliyen, saklıyan.
III, 53-10, 53-11;

yapurgak = yaprak -agaç, bitki, kitap-. *[Müh.; Rab.]. Krş.: İd., Hou. — yaprak.*
III, 51-8, 51-9;

yapurt — = gizlenmesini emretmek; dağınık bir şeyi toplamak; düzlemek.
III, 436-18;
— **tı** III, 436-11, 436-15;
— **ur** III, 436-18;

yapuş — = yapışmak. *Bk:* **yapış —.**
— **gan** = daima yapışan, yapışkan.
III, 53-18, 53-19;

yapuşgak = dikenli bir ot, pıtrak; her söylenen işe karışan kimse. *Bk:* **koru.**

III, 51-3;

yar = yar, suların açtığı uçurum. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Taran., Tob., Kaz., Çağ.; İd.].*
I, 375-16;
III, 34-28, 142-21, 152-26, 355-11;

yar = salya. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Taran., Tob., Kaz., Çağ; Caf., T. T., An. İnd., U.].*
III, 3-23;
— **ı** III, 3-23;
— **ın** II, 81-4;

yar — = yarmak, bir şeyi keserek zorla yarmak, parçalamak, yere sınır çizmek. *[Rad., Bü. D.; Caf., USp.; Müh.; İd.].*
III, 58-2, 58-11;
— **dı** III, 33-15, 57-22;
— **ar** III, 58-1, 58-16;
— **ıp** I, 399-24;
— **galımat** I, 437-7;

yara — = yaramak; uygun gelmek, yaraşmak. *[Rad., Bü. D.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., P. P., U., USp.; Müh; İd.].*
III, 87-5;
— **dı** III, 87-3;
— **r** III, 38-21, 87-5;
— **sa** III, 87-9;
yol—sın = yol dileğine uygun olsun (Oğuzlarca).
III, 87-18;
— **mas** I, 383-4;

yara — = yarmak.
— — II, 356-18;

yara — = karşı koymak. *Bk:* **yıra—.**
— — III, 422-10;

yarağ [*] = yarık, gedik.
III, 294-21;

yarağ = fırsat, imkân, tav. *[Rad., Çağ.]. Krş.: Rad., Uyg.; Yaz.; Caf.— yarak; Rad., Çağ.; Caf., T. T.— yarağlığ; Caf., U.— yarağsız.*
I, 300-27;
II, 90-9, 234-2;

---

[*] Bu kelime Basma ve Yazma nushalarda bu yazılışta ise de doğrusu « يارغ yarığ » olsa gerektir. Bk: yar, yarağ. B. A.

III, 13-5, 28-13, 28-15;
— **ı** III, 28-13;
— **ında** III, 13-7;
— **sızda** III, 355-11;
— **lığ** = mümkün.
III, 49-16;

yaraglığ [*] = zırhlı, cebeli. *Krş.: Rad., Çağ.— yaragliğ = silahlı.* III, 49-27;

yaramsın — = dalkavukluk etmek.
II, 263-12;
— **dı** II, 263-10;
— **ur** II, 263-12;

yaran — = yaranmak, yaltaklık etmek; koşakta koşturularak alıştırılmak. *[Rad., Alt., Tel., Çağ.; Caf., U.; İd.].*
III, 83-29;
— **dı** III, 83-24, 83-27;
— **ur** III, 83-28;
— **u** I, 394-19;
III, 20-17;

yaraş — = uyuşmak, anlaşmak; yaraşmak. *[Rad., Kr., Kom., Taran., Alt., Leb., Kaz., Uyg., Çağ.; Yaz.; Caf., T. T., USp., U., Man.; Müh.; Rab.; İd.].*
III, 72-10;
— **dı** III, 71-11;
— **dı** *(Düzelt: —* **tı***)* III, 71-19;
— **ur** III, 72-10;
— **gıl** III, 11-3;
— **mas** II, 105-25;

yarat — = yaratmak; (Oğuzca) oranlamak, oranlayıp yapmak; kendinden uydurmak. *[Rad., Bü. D.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp., U., Man.; Müh.; Rab.; İd.].*
II, 315-19;
— — II, 315-15;
— **tı** I, 330-24;
II, 315-9, 315-12, 315-17;
— **ur** II, 315-18;
— **gan** = yaratan. *[Müh.; Rab.; İd.].*

---

[*] Bu kelime Basma nushada gördüğünüz şekilde ise de Yazma nushada «يَرغلغ» imlasında olup «ر» harfinin üzerinde hiç bir hareke yoktur. Nedense üstat Kilisli bu harfi üstün olarak harekelemiştir. Halbuki « yarık » kelimesi « zırh » ve « cebe » anlamınadır. Bk: Çevirme C. III, S. 15, 158, 217. B. A.

III, 52-12, 52-13;

yarıgsa — [*] = yarlığanmak istemek.
— **dı** III, 333-10;

yarık = oylukların çenetlere bitiştiği yer, oyluk kemikleri başı.
III, 15-25;

yarık = zırh; zırh ve kalkana verilen genel ad. *[Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.; Rab.; İd., Hou.]*
III, 15-12, 158-15, 217-18;

kübe — = zırh, cebe.
III, 15-14, 217-18;

say — = demir göğüslük.
III, 15-15, 158-15;

yarıklan — = zırhlanmak. *Krş.: Rad., Uyg. — yarıklan — = hazırlanmak.*
III, 115-4;
— **dı** III, 114-26;
— **ur** III, 115-4;

yarıklaş — = zırh öndül koyarak bahse girmek.
— **u** II, 258-16;

yarıl — = yarılmak, yirilmek, açılmak. *[Rad., Alt., Tel., Kom., Kaz., Kar.; Caf., T. T., U.; Müh.]*.
III, 78-2, 78-8;
— **dı** I, 119-4;
III, 15-27, 77-25, 78-4;
— **ur** III, 78-2, 78-7;

yarım = yarım, bir şeyin yarısı, her hangi bir şeyin ikiye ayrılmış olan parçalarından her birisi. *[Rad., Alt., Leb., Küw., Kaz., Kom., Kar.; Caf., USp., U.; İd.]*.
III, 19-11, 19-14;
— **ı** III, 19-12, 19-16;

yarımla — = yarılamak. *[Rad.]*.
III, 343-9;
— **dı** III, 343-6;
— **r** III, 343-8;

yarımlan — = yarımlanmak.
III, 115-18;
— **dı** III, 115-16;

[*] Gerek Yazma gerek Basma nushalarda bu şekilde çıkan bu kelime «yazıgsa —» olsa gerektir. Bu, anlama daha uygun düşer. B. A.

— **ur** III, 115-18;

yarın = yarın. *[Rad., Uyg., Kr., Kaz.; Caf., T. T., An. İnd., Man.; Müh.].*

— **ka** II, 250-5;

yarın = kürek kemiği, çiğin kemiği. *[Rad., Alt., Leb., Tel., Komd.].* III, 21-5, 21-7;

yarın — = kendi kendine yarmak, yarınmak. III, 84-3;

— **dı** III, 83-30;

— **ur** III, 84-3;

yarındak = kayış, sırım, Türk sırımı. II, 23-9, 108-11, 175-9, 262-7; III, 51-1;

yarınla — = yarnına, sırta, vurmak. *Bk:* **yağrınla** —. III, 343-21;

— **dı** III, 343-18;

— **r** III, 343-20;

yarısa = yarasa (bir takımlarınca). *Bk:* **aya yersgü** (Çiğilce). III, 433-9;

yarış = yarış; at yarışı. *[Rad., Alt., Tel., Küw.].* III, 10-18;

— **ta** II, 191-15;

yarış = iki adam arasında mal üleşme. III, 10-21;

yarış — = yarışmak, yarış etmek, at yarışı yapmak; yarı yarıya üleşmek. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw.].* III, 72-17;

— **dı** II, 226-15; III, 72-11, 72-14;

— **tı** III, 10-19;

— **tım** I, 367-24;

— **ur** III, 72-17;

— **ma** I, 474-6;

yarla — = tükürmek. *Bk:* **yar, sudh** —. III, 308-16;

— **dı** III, 308-13;

— **r** III, 308-15;

yarlığ = emir; hakanın mektubu, fermanı, buyruğu. *[Rad., Kom.,*

Uyg. ; Caf., T. T., An. İnd., USp., P. P. ; Müh. ; Rab.].
III, 42-12 ;

— ı I, 87-17 ;

yarlığ = fakir, yoksul, acınan, yarlığanmış. *[Müh. ; Rab.]. Krş. : Rad., Kom., Kaz., Kr., Kar. — yarlı ; İd. — yarlu.*
I, 93-4 ;
III, 42-9, 42-10 ;

yarma = uzunlamasına yarılan her hangi bir şey. *[Rad., Taran., Alt., Kom., Çağ.].*
III, 34-14 ;

— **yuga** = bir çeşit katmer.
III, 34-14 ;

yarmak = para. *Bk :* **yartmak.** *[Rad., Çağ., Taran., Uyg. ; Caf., USp., U. ; İd., Hou.]. Krş. : Müh. — yarmakçı = para kesen.*
I, 20-13, 35-16, 75-14, 130-14, 131-19, 142-2, 143-10, 168-15, 175-7, 180-13, 214-5, 219-14, 223-21, 242-12, 281-18, 298-15, 321-10, 322-6, 334-16, 341-17, 377-21, 397-1, 398-16, 402-9 ;
II, 22-6, 39-5, 41-12, 44-4, 51-8, 62-1, 66-16, 67-10, 78-23, 92-10, 122-10, 127-5, 131-7, 183-22, 229-10, 237-12, 249-9, 250-19, 260-29 ;
III, 3-7, 43-10, 67-14, 80-5, 84-8, 121-21, 147-22, 180-14, 212-5, 217-24, 220-6, 226-17, 255-6, 266-14, 426-4, 426-21, 448-11, 450-10 ;

— **ığ** I, 297-18, 303-18 ;
III, 426-28 ;

— **ın** I, 22-1 ;
III, 94-12 ;

yarmaklan — = para sahibi olmak.
III, 116-18 ;

— **dı** II, 279-9 ;
III, 116-16 ;

— **ur** III, 116-18 ;

yarmakan = armağan (Oğuzca). *Bk :* **armagan** (Oğuzca), **amuç.**
I, 140-7 ;

yarman — = tırmanmak. *[Rad., Alt., Tel., Çağ. ; Caf., T.T., An. İnd.].*
III, 111-14 ;

— **dı** III, 111-11 ;

— **ur** III, 111-13 ;

yarmaş = iri öğüdülmüş bulgur ve buna benzer şeyler.
III, 40-24;

yarmaş un = ince un.
III, 40-25;

yarp = sağlam..
III, 6-18;

yarp = insan sevinince yüzüne gelen parlaklık, yalabıklık.
III, 6-19;
— ı III, 6-21;

yarpadh — = iyileşmek, ayağa kalkmak, serpilip büyümek. *Bk:* **yarpat** —. *Krş.: Rad., Kaz. — yarpay — ; Rad., Çağ. — yarpuğ = delikanlı.*
— tı II, 351-19;

yarpat — = iyileşmek, ayağa kalkmak, serpilip büyümek. *Bk:* **yarpadh** —.
II, 351-18;
— tı II, 351-15, 351-17;
— ur II, 351-18;

yarpuz = güzel kokulu bir ot, kır nanesi, Majoran. *[Rad., Çağ.].*
III, 39-23;

yarpuz = yılan yiyen bir hayvan, firavin sıçanı, İchneumon.
III, 39-24, 40-1;
— dın III, 40-1;

yarsgag = dağda ve başka yerde ayağın kayabileceği yer.
III, 433-2;

yarsı — = murdar bulmak ve iğrenmek. *[Rad., Tel.; Caf., T. T., Man.; Müh.].*
III, 305-17;
— dı III, 305-14;
— r III, 305-16;

yarsık — = birbirinden ayrı düşmek.
III, 106-2;
— dı III, 105-24;
— ur III, 106-2;

yarsınçığ = murdar, pis, iğrenç. *[Caf., T. T., Man.].*
III, 56-14, 56-15;

yarsıt — — tiksindirmek. *Bk:* **yarsudh** —. *Krş.: Rad., Kaz.— yarsıt — = kızdırmak.*

II, 353-25 ;
— **tı** II, 353-22 ;
— **ur** II, 353-25 ;

yarsudh — = tiksindiği şey yüzünden tükürmek. *Bk:* **yarsıt —.**
— **tı** II, 353-26 ;

yarşı = bir şeyi yarıya bölen kimse; bir şeyin yarısı, yarı yarıya ortak.
III, 32-12, 32-17 ;
— **sı** III, 32-14 ;

yarşım = bir yarışlık yer. *Krş.: Müh. — yarşa — = yarışmak, yarış etmek.*
III, 47-9 ;

yart = su içilen bardak (Oğuzca). *Bk:* **bart.**
I, 341-6 ;

yart yurt tut — = ansızın her yandan yakalamak. *Bk:* **bart burt tut —.**
— — **tut-tı** I, 341-6;

yartım = ayrılmış. *[Caf., T. T., An. İnd., U.].*
III, 46-25 ;

yartmak = para (Uygurca.). *Bk:* **yarmak.**
III, 432-21 ;

yartu = yonga, talaş.
III, 30-10 ;

yartu = üzerine bir şey yazılan levha, tahta. *Krş.: Rad., Tel., Koy., Kaç. — yartı.*
III, 30-12 ;

yartur — = yardırmak. *[Rad.; Yaz.].*
III, 95-2 ;
— **dı** III, 94-20 ;
— **ur** III, 95-2 ;

yaru — = ışımak. *[Rad., Uyg., Çağ.; Caf., T. T., An. İnd.; Müh.; Rab.; İd.].*
III, 87-2;
— **dı** III, 86-23, 89-9 ;
— **r** III, 87-2;
— **ban** [*] I, 96-8 ;

[*] Gerek Basma gerek Yazma nushalarda « يروبن » şeklinde geçen kelime, « يروبن » olsa gerektir. Kelimenin Arapça karşılığı bu görüşü haklı gösterirse de düşünüle. B. A.

yaru — yaşu — = keyiflenmek, sevinmek (birlikte kullanılır).
III, 89-12;
— **dı yaşu-dı** III, 89-8;
— **r yaşu-r** III, 89-12;

yaruk = yerde, duvarda, dağda ve sırçada ve benzer şeylerde yarık. *[Rad., Çağ., D. Tür.; İd.].*
III, 15-8;
— **ı** III, 15-10;

yaruk = ışık, aydınlık; parlak. *[Rad., Çağ., Uyg., D. Tür.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., USp., Man.; Müh.; Rab.; İd.].*
I, 96-10;
III, 15-5, 15-7, 194-15;
— **ı** I, 46-12;
— **luk** = nur, ışık, aydınlık; rahatlık.
II, 316-11;
III, 51-18;
— **yulduz** III, 194-15;
— **yulduzı** = tan yıldızı.
I, 96-10;

yap — = çok aydınlık.
III, 15-6;

yarut — = aydınlatmak. *[Rad., Uyg., Çağ.; Caf.; Müh.].*
— **gan** = her zaman aydınlatan.
III, 52-15, 52-16;

yas = zarar, ziyan. *[Rad., Uyg., Çağ.; Caf., T. T.].*
III, 159-14;
— **ı** III, 159-15;

yas = ölüm, helâk (Oğuzca). *[Rad.].*
III, 159-17, 159-18;

yas — = dağıtıp yaymak, çözmek. *[Rad., Alt., Tel., Uyg.; Caf.; İd., Hou.].*
III, 60-4;
— **dı** III, 59-24, 59-26, 60-1;
— **ar** III, 60-4;

yasgaç = yastıgaç, hamur tahtası. *Bk:* **yası yıgaç.**
III, 38-16;

yasgaş — [*] = tokatlaşmak ve bunda yardım ve yarış etmek. *Bk:*

[*] Bu kelime Yazma nushada dahi bu şekilde görünmekte ise de yanlış olacaktır. Çünki baş tarafında « y » harfi bulunduğuna göre kelimenin yeri burası olmamak gerektir. İkinci sebep de Çevirme C. III, S. 287-21. de « tasga — » kelimesi « tokatlamak » anlamınadır. Düşünüle. B. A.

tasga —, *Düzelt:* **tasgaş** —.
II, 220-23;
— **dı** II, 220-21;
— **ur** II, 220-23;

yası = yassı, enli. *Bk:* **yasul.** *[Rad.; Caf., T. T., An. İnd., USp.; Müh.]. Krş.: İd.* — *yassı.*
III, 24-13;

— **yıgaç** = yastıgaç, hamur tahtası. *Bk:* **yasgaç.**
III, 38-17;

yasıç = yassı ve uzun temren. *[İd.].*
III, 8-16;

yasıglığ = gedeleçli. *Bk:* **yasık.**
III, 50-5;

yasık = gedeleç (Türklerce). *Bk:* **kurman** (Oğuz ve Kıpçaklarca), **yasıglığ.**
III, 16-21;
— **dın** III, 16-25;

yasıl — = dağılmak; terk olunmak, bırakılmak.
III, 79-2;
— **dı** III, 78-15, 78-17, 78-19;
— **ur** III, 79-2;

yasıla — = yassılamak, yaymak; sözü açık, geniş ve kinayesiz söylemek. *Krş.: Rad.* — *yasıl* —.
III, 328-13;
— **dı** III, 328-7, 328-11;
— **r** III, 328-13;

yasıman = su boşaltılırken boğazı "gır gır„ eden testi.
III, 38-1;

yasta — = yastık dayamak, yaslanmak; söz dokundurmak. *[Rad.].*
III, 303-2;
— **dı** III, 302-23, 302-26, 320-8, 320-9;
— **r** III, 303-2;

yastal — = dayanmış olmak; amacın bir yanına ilmek.
III, 107-7;
— **dı** III, 107-3, 107-5;
— **ur** III, 107-6;

yastuk = yastık. *[Rad., Taran., Çağ., D. Tür.; İd.]. Krş.: Rad., Kr., Kom., Alt., Küw., Bar., Tob., Kaz.; Müh.; Rab.* — *yastık; Caf.* — *yastuk = bir çeşit para.*

III, 43-11, 107-3, 302-23, 320-12 ;

yasul = yassı, yayvan, yassı ve engin olan her yer. *Bk :* **yası.**
III, 18-29, 19-2 ;

yaş = yaş, taze nesne, zerzevat, sebze, yeşillik ; yaş -gözden gelen- ; yaş -insanın yaşadığı-. *[Rad., Bü. D. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., U., USp. ; Müh. ; İd., Hou.].*
II, 109-9, 228-11, 232-16 ;
III, 4-5, 47-22, 83-18, 159-19, 159-21, 159-22, 159-23, 433-17 ;
— **ı** II, 172-13, 228-18 ;
III, 159-19 ;
— **ım** II, 232-21 ;
— **ın** I, 316-6 ;
III, 84-24 ;
— **lığ** = yaşlı, genç olmıyan.
III, 42-15, 42-17 ;

man — lığ koy = dört yaşını geçen koyun -yalnız koyun için-.
III, 157-26 ;
— **lığ** = yaşlı, yaşı olan -göz-.
III, 42-14 ;
— **ot** = taze ot.
III, 4-5 ;
— **yuş** = yaşmaş, yeşillik.
III, 4-7, 143-15 ;

yaş — = gizlenmek, saklanmak. *[Caf., T. T. ; İd., Hou.].*
III, 60-14 ;
— **dı** III, 60-5 ;
— **ər** III, 60-14, 208-25 ;
— **ıp** I, 425-19 ;
— **mas** III, 60-8 ;

yaşa — = yaşamak. *[Rad., Taran., Kr., Çağ., Kaz. ; Yaz. ; Caf., P. P., USp., T. T. ; İd.].*
III, 89-7 ;
— **dı** III, 89-5 ;
— **r** III, 89-7 ;
— **gu** = yaşamağa haklı.
III, 36-7, 36-8 ;

yaşanğur — = -göz- yaşarmak, yaşlı olmak.
III, 407-9 ;
— **dı** III, 407-5 ;
— **ur** III, 407-9 ;

yaşar — = yeşermek. *[Rad., Çağ., Kar.; Caf., T. T., An. İnd.; İd.].*
III, 68-11;
— **dı** II, 79-18;
III, 68-9;
— **ur** III, 18-10;

yaşart — = yeşertmek.
III, 436-22;
— **tı** III, 436-20;
— **ur** III, 436-22;

yaşık — = -göz- yaşlanmak, kamaşmak.
III, 76-16;
— **tı** III, 76-13;
— **ar** III, 76-16;

yaşıl = yeşil. *[Rad., Kr., Az.; Yaz.; Caf., T. T.; İd., Hou.].*
I, 41-2, 330-24, 394-20, 395-4;
III, 19-3, 20-17, 143-1, 162-20;

yap — = koyu yeşil.
III, 19-3;
— **yuşul** = yeşil meşil.
III, 19-5;

yaşın = şimşek. *[Rad., Tob.; İd., Hou.].*
I, 236-1;
II, 356-10;
III, 22-3, 22-4, 310-10, 319-12, 319-13;
— **lığ** = şimşekli.
III, 50-12;

yaşla — = yaş ot yemek.
III, 308-24;
— **dı** III, 308-20, 308-22;
— **r** III, 308-24;

yaşna — = şimşek çakmak; parlamak. *[Rad., Tob., Uyg.].*
III, 310-13;
— **dı** I, 236-1;
III, 310-10, 319-14;
— **r** III, 310-13;

yaşnat — = şimşek çaktırmak; parlatmak.
— — II, 356-18;
— **tı** II, 356-10;

yaşru = gizli. *[Rad., Uyg.].*

III, 31-6, 31-7;

yaşruş — = gizlemekte birleşmek.
III, 101-28;
— **dı** III, 101-25;
— **ur** III, 101-28;

yaşsa — = gizlenmek istemek.
III, 305-24;
— **dı** III, 305-22;
— **r** III, 305-24;

yaşu — = keyiflenmek, sevinmek (her zaman "**yaru** —" fiili ile birlikte kullanılır).
— **dı** III, 89-10;

yaşuk [*] = demir başlık, tulga. *Bk:* **aşuk, yışıklığ.** *Krş.: Rad., Çağ. — yaşik = güneş; Caf., T. T., An. İnd., Man. — yaşuk = ışık; Müh. — yaşık = tulga; İd. — yışık = tulga.*
I, 67-6;

yaşur — = örtmek; örtülmek; gizlemek. *[Rad., Çağ.; Caf., U.; İd.]. Krş.: Müh. — yaşır —.*
III, 68-14;
— **dı** II, 79-19;
III, 68-12;
— **ur** III, 68-14;
— **gan** = her zaman gizliyen
III, 53-14, 53-15;

yaşut = gizli.
II, 228-24;
III, 8-7, 8-10;

yat = yabancı. *Bk:* **baz.** *[Rad., Alt., Tel., Kaz., Kar., Uyg., Çağ.: Caf., T. T., USp.; İd.].*
I, 433-7;
III, 148-22, 159-5, 159-6;
— **nınğ** III, 43-2;
— **baz** = ayni anlamda.
III, 148-22, 159-6;

yat = taşlarla yağmur ve rüzgâr için yapılan kamlık; yada taşı ile yapılan bir türlü kamlık, kâhinlik.

[*] Gerek Yazma gerek Basma nushalarda bu kelimenin ilk harfi üzerinde hareke yoksa da biz Brockelmann'a uyarak bu şekilde okuduk. B. A.

III, 3-14, 159-8 ;

— **çı** = şaman. *Krş. : Rad., Tel., Kom., Alt. — yadaçı ; Caf., T. T., An. İnd., U. — yadçı.*
III. 307-24 ;

yat — = yatmak. *[Rad., Bü. D. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U., USp. ; Müh. ; İd.].*
II, 313-21 ;

— — I, 36-12 ;

— **tı** II, 313-19 ;
III, 42-24, 378-3 ;

— **ar** II, 313-20 ;

— **ıp** I, 233-28 ;

— **sa** I, 243-10 ;

— **mas** I, 386-24 ;

yat — = yaymak, sermek. *Bk :* **yadı —.**

— **tı** II, 313-26 ;

yatgak = hakanın ve ülkenin koruyucusu, muhafızı.
III, 42-23, 42-24 ;

yatgaş — = yatışmak, birlikte yatmak.
III, 103-15 ;

— **dı** III, 103-12 ;

— **ur** III, 103-15 ;

— **uk** = bir yerde başkası ile yatan.
III, 55-17 ;

— **uk oğrı** = yatsı ; yatma zamanı.
III, 55-18 ;

yatgur — = yatırmak ; uyutmak. *[Rad., Bar., Çağ. ; Caf., P. P., U.]. Krş. : Müh. ; İd. — yatgır —.*
III, 99-18 ;

— **dı** III, 99-16 ;

— **ur** III, 99-18 ;

yatıg = uyku ; yatılacak yer. *Bk :* **yatık.**
III, 12-16 ;

— **ında** III, 12-17 ;

yatık = uyku ; yatacak yer. *Bk :* **yatıg.**
III, 15-2 ;

— **ında** III, 15-3 ;

yatık — = yabancılaşmak, yadlaşmak.
III, 76-4 ;

— **tı** III, 76-1 ;
— **ar** III, 76-3 ;

yatla — = yada taşı ile afsun yapmak; yabancı saymak. *[Rad., Çağ.; Caf., USp.].*
III, 308-5 ;
— **dı** III, 307-24, 308-3 ;
— **r** III, 308-4 ;

yatlat — = yada taşı ile okutmak.
II, 355-9;
— **tı** II, 355-5 ;
— **ur** II, 355-9 ;

yatsa — = yatmak veya uyumak istemek.
III, 304-19 ;
— **dı** III, 304-17 ;
— **r** III, 304-19 ;

yattur — = yaydırmak. *Bk:* **yadhtur —.**
III, 93-24 ;
— **dı** III, 93-20 ;
— **dum** III, 94-2 ;
— **ur** III, 93-23 ;

yatuk = atılan, unutulan her şey; tembel; şehirlerden çıkmıyan bir kısım Oğuzlar. *[İd.]. Krş.: Rad. — yatık.*
III, 14-24, 14-26, 14-29 ;

yatuk = iki cins iplikten - erişi yünden, argacı pamuktan - dokunan bir dokuma.
III, 14-22;

yava = kolgan dikeni ; hint ayvası ; suyu tutmaca renk veren bir bitki. *Bk:* **yafa, yawa.**
I, 84-1 ;
III, 26-26 ;

yava = sıcak, kuytu -yer-. *Bk:* **yawa, yafa.**
III, 27-5 ;

yawa = kolgan dikeni; hint ayvası ; suyu tutmaca renk veren bir bitki. *Bk:* **yafa, yava.**
I, 84-1 ;
III, 27-2 ;

yawa = sıcak, kuytu -yer- (Oğuzca). *Bk:* **yafa, yava.**
III, 27-5 ;

yawal — = yavaşlamak.
— **dımat** I, 397-7 ;

yawaş = yavaş; yumuşak huylu. *Bk:* **yafaş.** *[Rad., Uyg., Kr.; Caf., T. T., An. İnd., Man.; Müh.; İd.].*
III, 10-25, 10-27, 11-4;

yawaşlan— = yavaşlanmak, dölekleşmek, yumuşak huylu olmak. *[Rad.].*
III, 114-18;

= **dı** III, 114-15;

— **ur** III, 114-17;

yawçan = yavşan otu. *Bk:* **yapçan.**
III, 37-3;

yawçun — = yapıştırılmak. *Bk:* **yapçun** —, **yapçın** —, **yapşın** —, **yapşun** —.

— **dı** III, 109-2;

yawçur — = yapıştırmak. *Bk:* **yapçur** —, **yapşur** —.

— **dı** III, 98-2;

yawgan = yavan. *[Caf.].*
III, 37-7;

yawganlan — = yavan bulmak.
III, 117-3;

— **dı** III, 116-27;

— **ur** III, 117-2;

yawlak = kötü, fena, değersiz, yavuz, düşkün, her şeyin kötüsü (Oğuz ve Kıpçak dillerince); pek, katı, şiddetli. *[Rad., Uyg.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp., U.].*
I, 432-24, 516-2, 519-13;
II, 74-12, 204-15;
III, 43-12, 43-14, 43-20, 44-2, 133-15;

— **tan** I, 177-14;

edhgü — = iyi kötü.
I, 432-23;

— **kişi** = kuyu kötü kişi.
III, 43-12;

— **Sarıg** = bir beyin adı.
III, 44-1;

— **katığ yıgaç** = çok sert ağaç.
III, 44-4;

yawra — [*] = diğrek, sert, katı olmak. *Bk:* **tıgra** —, **tıgda** —.

---

[*] Gerek Yazma gerek Basma nushalarda bu kelime gördüğümüz şekilde ise de bunun «تَوْرَمَق tawramak» şeklinde olması daha doğrudur. Bk: Çevirme C. III, S. 41; C. II, S. 240; C. II, S. 330. Bundan başka bu fiilin «ت» harfi ile başlıyanlar arasında bulunması da bu görüşü kuvvetlendirir. B. A.

III, 278-7 ;
— **dı** III, 278-4 ;
— **r** III, 278-7 ;
— **yur** III, 278-12 ;

yawrı — = hali kötüleşmek, yoksulluk veya hastalık yüzünden arıklamak. *[Müh. ; K. B.].*
III, 304-6 ;
— **dı** III, 304-3 ;
— **r** III, 304-5 ;

yawrıt — = kötületmek, zayıflatmak, arıklatmak.
II, 353-2;
— **tı** II, 352-22 ;
— **ur** II, 353-2 ;
— **ma** I, 139-6 ;

yawsa — [*] = gönül almak istemek. *Bk:* **yüwse —.**
III, 306-12 ;
— **dı** III, 306-10 ;
— **r** III, 306-12 ;

yawuğ = sel suyunun yüksekten yuvarladığı kaya parçası.
III, 13-13, 13-17 ;

yawuz = kötü, fena. *Bk:* **yafuz.** *[Rad., Çağ.; Müh.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Uyg. — yawus; Caf., T. T., An. İnd., U. — yavız.*
I, 84-14, 85-6, 103-3, 227-17, 248-4, 483-21 ;
III, 41-19, 215-2;
— **ı** I, 439-6, 439-7, 439-8 ;

yawuzla — = kötü bulmak.
III, 342-23 ;
— **dı** III, 342-21 ;
— **r** III, 342-23 ;

yawuzlan — = kötü bulmak. *[Rad.].*

---

[*] Bu kelimenin ilk harfi gerek Basma gerek Yazma nushalarda noktasız ve harekesizdir. Kelime « ى » ile başlıyan kelimeler arasında bulunduğu için ilk harfinin « ى » olması gerekli gibi görünür. Radloff C. III, 271. de Altay, Teleüt, Lebed diyeleklerinde « hoşnut olmak, sevinmek » anlamına « yabsı — » fiili vardır ; « b-w » değişmesi göz önüne alınacak olursa iki kelime arasında bir yakınlık görülür.

Bu kelimenin « yuwsa — » okunması ihtimali de vardır ; Bk : yuw —, yüfüş. Bundan başka bu kelimenin mastarı Yazma nushada bir düzeltme görerek « ق » lı iken « ك » li olmuştur ; şu hale göre kelimenin ahengi ince olacaktır. « yüfüş » de bunu gösterir.

B. A.

III, 114-14;
— **dı** III, 114-11;
— **ur** III, 114-13;

yay = ilk bahar; yaz. *[Rad., Kr., Alt., Tel., Leb., Tob.; Küw., Kom., Az., Uyg., Çağ.; Yaz.; Caf., T. T., USp.; Müh.; İd.].*
I, 13-3, 82-13, 96-8, 170-17;
II, 97-13;
III, 160-18, 161-1;
— **ığ** I, 463-10;
— **ın** III, 160-19;
— **ımı** III, 188-22;
— **garu** = yaza doğru.
III, 278-11;

yay — = çalkamak, kımıldatmak, sallamak, meyletmek, meylettirmek. *[Rad., Taran., Alt., Tel., Leb., Tob., Küw., Kom., Çağ., Kar.; Yaz.; Müh.; İd.].*
III, 247-3;
— **dı** III, 246-20, 246-23, 247-1;
— **ar** III, 247-3;
— **madınğ** III, 245-17;

yaya = insanın oturamağı -yalnız insanlarda-.
III, 26-24, 170-18;

yayguk = kısrağın meme uçları. *Bk:* **yazguk** (Kıpçakça).
III, 27-16;

yayıg = huyu dönek. *Bk:* **yayık.**
III, 23-17;

yayık = huyu dönek. *Bk:* **yayıg.** *[Rad., Uyg.].*
III, 23-19;

yayık — = yaz olmak, baharlaşmak. *[Rad., Bar., Alt., Leb., Tel.].*
III, 191-18;
— **tı** III, 191-16;
— **ar** III, 191-18;

yayıl — = ırgalanmak, yayılmak, salınmak. *Bk:* **yadhıl** —. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw., Uyg., Kr., Kar.; Caf., T. T., An. İnd.; İd.].*
III, 192-6;
— **dı** III, 108-8, 191-19, 192-3;
— **ur** III, 192-5;
— **ır** I, 412-22;

— **gan** = yayılan, durmıyan.
III, 55-10;
— **gan kişi** = bir kararda durmıyan, bir işte şebat etmiyen kimse.
III, 55-10;

yayın — = kendi kendine yaymak. *[Rad., Alt., Leb., Kr.].*
III, 86-13;
— **dı** III, 86-10;
— **ur** III, 86-12;

yaykal — = çalkanmak; her şeye gönlü meyil göstermek. *[Rad., Alt., Leb., Tel., Taran., Çağ.].*
III, 108-10;
— **dı** III, 108-4, 108-8;
— **ur** III, 108-10;

yayla — = yaylamak. *[Rad., Çağ., D. Tür., Alt., Tel., Kkg., Kom.; Caf.; Müh.].*
III, 311-10
— **dı** III, 311-8;
— **r** III, 311-10;

yaylağ = yayla, yaylak, yazlanan yer. *[Müh.]. Krş.: Rad., Çağ.; İd. — yaylak.*
I, 13-3, 214-18;
III, 47-16;
— **da** II, 355-13;
III, 265-13;

yaylat — = yaylatmak.
II, 357-6;
— **tı** II, 357-3;
— **ur** II, 357-5;

yaysa — [*] = haset etmek, çekememek.
— **dı** I, 155-17;

yaytur — = çırptırmak, kımıldatmak.
III, 100-16;
— **dı** III, 100-12;
— **ur** III, 100-16;

yaz = ilk yaz; yaz. *[Rad., Kaz., Kr., Az., Kom., Çağ., Kar.; Yaz.;*

[*] Bu kelime Basma ve Yazma nushalarda « yaysadı » şeklinde ise de yanlış olmalıdır; « yay » kökünün « haset » anlamına geldiğini bilmiyoruz. Doğrusu « tepsedi » olsa gerektir; çünkü « tepse — », « haset etmek » anlamınadır. Bk: Çevirme C. III, S. 283.
B. A.

Caf., T. T., USp., Chuas.; Müh.; İd.].
III, 16-11, 159-10;

— **ın** II, 285-11;
II, 172-4;
III, 159-11;

yaz — = şaşmak, yanılmak; çözmek; (Oğuzca) yazmak. *[Rad., Kaz., Kom., Kr., Çağ.; Caf., T. T., An. İnd., USp.; Müh.; İd., Hou.].*
III, 59-16;

— **dı** III, 59-4, 59-6, 59-8, 59-9, 59-11, 111-30;

— **ar** III, 59-16;

— **mas** I, 92-18;
II, 20-17;

— **mas** = şaşmıyan, yanılmıyan.
III, 59-13, 379-21;

— **ığlığ** = çözülmüş, bağından çözülmüş. *Bk:* **yazuk.**
III, 49-18, 50-19;

yaza — = yazlamak, yazı geçirmek.
III, 88-13;

— **dı** III, 88-10;

— **r** III, 88-12;

yazak = otlak (Yağma ve Toxsı dillerince).
III, 16-3;

yazguk = kısrağın meme uçları (Kıpçakça). *Bk:* **yayguk.**
III, 28-1;

yazı = kır, ova, yazı, boş ve açık yer, boşluk, açıklık, alan. *[Rad., Alt., Tel., Küw., Kom., Uyg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., USp.; Müh.; Rab.; İd., Hou.].*
I, 94-3, 135-6, 329-8;
III, 24-12;

— **da** III, 255-23;

— **dakı** I, 447-6;

— **n** III, 11-4;

yap — I, 329-10;

yazığçı = yazıcı, hısımlar arasında mektup getirip götüren elçi (Oğuzca).
III, 55-8;

yazık — = yaz olmak. *Bk:* **yayık** —.
III, 76-12;

— **tı** III, 76-10;

— **ar** III, 76-12 ;

yazıl — = açılmak, yayılmak ; yalabımak, güzelleşmek ; çözülmek. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Kom., Uyg.; Müh.].*
III, 78-14 ;

— **dı** I, 233-27 ;
III, 6-21, 78-12, 112-6 ;

— **ur** III, 78-14 ;

— **ıp** I, 195-27 ;
II, 285-28 ;

— **mas** I, 409-6 ;

yazın — = kendi kendine çözmek, çözünmek, çözülmek. *[Rad., Alt., Tel. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., U.].*
III, 84-7 ;

— **dı** III, 84-4, 112-2 ;

— **ur** III, 84-7 ;

yazış — = -çözmekte ve yaydan kirişi çıkarmakta- yardım ve yarış etmek.
III, 73-7, 73-11 ;

— **dı** III, 73-4, 73-8 ;

— **ur** III, 73-7, 73-11 ;

yazlat — = yazlatmak, yazı geçirtmek, yaylatmak. *Krş. : Müh. — yazla — = yaz geçirmek.*
II, 355-15 ;

— **tı** II, 355-13 ;

— **ur** II, 355-15 ;

yazlın — = çözülmek. *[Rad.].*
III, 110-22 ;

— **dı** III, 110-20, 112-2, 112-8 ;

— **ur** III, 110-22, 228-15 ;

yazlış — = çözülmek.
III, 105-8 ;

— **dı** III, 105-6 ;

— **ur** III, 105-8 ;

yazok et = pastırma.
III, 16-8 ;

yazsa — = çözmek istemek.
III, 305-21 ;

— **dı** III, 305-18 ;

— **r** III, 305-20 ;

yaztur — = çözdürmek ; yanıltmak. *Krş. : Rad., Çağ., Taran. — yazdır —.*
III, 95-12 ;
— **dı** III, 95-7, 95-9 ;
— **ur** III, 95-12 ;

yazuk = boşanmış, bağından çözülmüş. *Bk :* **yazığlığ.**
III, 16-4 ;

yazuk = günah, suç. *[Rad., Uyg., Çağ. ; Yaz. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp. ; İd., Hou.].*
I, 16-19, 521-18 ;
II, 169-5 ;
III, 16-16 ;
— **ın** I, 220-9 ;
II, 75-21, 143-20, 222-16, 261-10 ;
— **ınğa** I, 203-6 ;
— **tın** II, 135-4 ;
— **luğ** = günahlı. *[Rad., Uyg., Çağ. ; Caf., T. T., An. İnd.]. Krş. : Müh. ; Rab. — yazıklığ.*
III, 50-1 ;
— **suz** = günahsız.
I, 400-20 ;
III, 16-18 ;

yazukla — = suçu yüzünden yakalamak. *[İd.].*
III, 343-1 ;
— **dı** III, 342-25 ;
— **r** III, 342-27 ;

yè — = yemek, yeyip telef etmek. *[Rad., Kr., Taran., Leb., Küw., Kkg., Uyg., Çağ. ; Caf., T. T., An. İnd. ; İd.]. Krş. : Müh. — yi —.*
III, 67-5, 249-23 ;
— — III, 9-13, 16-12 ;
— **di** I, 318-14, 323-20, 343-2, 343-9 ;
III, 67-3, 146-3, 249-18, 249-20 ;
— **dim** III, 159-22 ;
— **r** I, 66-17, 342-4 ;
III, 67-5, 249-23 ;
— **gil** I, 88-15, 318-25 ;
— **gü** II, 69-23 ;
— **gesi** II, 70-12 ;
— **se** I, 55-15 ;

II, 311-19 ;
— **sün** I, 79-23 ;
— **mes** I, 79-4, 116-5, 504-10 ;
III, 31-23, 220-17 ;
— **miş** [*] III, 222-1 ;

yebenğ = kumlu, batak.
III, 372-16 ;

yédiş — = kenar dikmekte yardım etmek. *Bk :* **yédh —, yidh —.**
III, 71-2 ;
— **dı** III, 70-24 ;
— **ur** III, 71-1 ;

yédh — = bohça veya heybeyi toparlamak, uçlarını birleştirmek. *Bk :* **yidh —, yédis —, yédhil —.**
III, 434-19 ;
— **ti** III, 434-16 ;
— **er** III, 434-19 ;

yédhil — = dikilmek ve içine eşya konulmak.
III, 77-24 ;
— **di** III, 77-22 ;
— **ür** III, 77-24 ;

yég = yeğ, üst, üstün, daha iyi, iyi, hayırlı. *[Rad., Az. ; Caf., USp.]. Krş.: Rad., Uyg.; Yaz. — yek: İd. — yik.*
I, 59-18, 337-12, 384-12 ;
III, 43-3, 133-16, 144-3, 144-5, 160-7 ;

yeh = evet. *Bk :* **yah.**
III, 26-18, 26-19, 118-11 ;
— **mü** III, 26-18 ;

yek = şeytan. *[Rad., Alt., Tel., Kom., Uyg., Çağ.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp., U.; Müh.; K. B.; İd.].*
I, 267-1 ;
II, 236-9 ;
III, 156-12, 160-5, 160-6 ;
— **ni** II, 338-15 ;

---

[*] Yazma nushanın 543 üncü sahifesinin 2 inci satırında -Basma C. III, S. 167 ve Çevirme C. III, S. 222 de- geçen beyitin ilk mısraında bir kelime unutulmuş görünüyor. Mısra « bèrmiş seninğ bil yalnğuk tapar karınka » şeklindedir. Bunun « bèrmiş yèmiş seninğ ..... » şeklinde olması gerektir. Gerek şiir tartısına ve gerek Arapçasına uygun olması yönünden böyle olması daha doğrudur. Netekim bunu Dr. J. Schinkewitz, Robguzis Syntax, § 81. de de göstermiştir. B. A.

yél = yel, rüzgâr, esinti. *[Rad., Kr., Taran., Alt., Tel., Leb., Küw., Uyg., Çağ.; İd., Hou.].*
I, 95-13, 251-23, 319-21, 354-9;
II, 4-9, 154-15, 192-1, 229-26, 298-21;
III, 93-4, 98-8, 108-13, 144-20, 161-27, 226-6, 247-1, 268-22, 360-3;
— i III, 161-29;

yèl = cin; cin çarpması.
III, 144-21, 163-14;

yél — = koşmak. *[Rad., Alt., Tel., Çağ.].*
III, 64-12;
— di III, 64-10;
— er III, 64-11;

yél — = -aş, yemek- yenmek, yenilmek.
III, 64-15, 185-18;
— di III, 64-13, 185-16;
— ür III, 64-15, 185-18;

yéldir — = estirmek, esmek. *Krş.: Rad., Alt., Tel. — yeldir — = koşturmak.*
III, 98-10;
— di III, 98-8;
— er III, 98-9;

yelim = tutkal, kendisiyle tüy ve tüye benzer şeyler yapıştırılan tutkal. *Bk: Düzelt:* **yèlim.**

yélim = tutkal, kendisiyle tüy ve tüye benzer şeyler yapıştırılan tulkal, ökse. *Bk:* **yelim.** *[Rad., Taran., Alt., Tel., Leb., Küw., Çağ., Koy., Kaç.]. Krş.: Caf.; Müh.; İd. — yilim.*
III, 20-10, 70-1, 99-9, 108-21;

yaruk — = balık tutkalı. *Bk:* **yaru yélim.**
III, 20-12;

yaru — = balık tutkalı. *Bk:* **yaruk yélim.** *Krş.: Rad., Tel., Alt., Kom. — yaru = sepilenmemiş deri.*
III, 24-10;

yèlimen = dağınık şekilde yapılan çapul. *Bk:* **yalıman.**
III, 38-3;

yélimle — = yelek yapıştırmak; yolu araştırmak. *[Rad.].*
III, 343-17;
— di III, 343-10, 343-12;
— r III, 343-17;

yelimlen — = tutkallanmak. *Bk: Düzelt:* **yélimlen —.**

yélimlen — = tutkallanmak. *Bk:* **yelimlen —.**
III, 115-25;
— **di** III, 115-23;
— **ür** III, 115-24;

yélin = kısrak memesi; tırnaklı hayvan memesi. *[Rad., Taran., Kom., Çağ., D. Tür.].*
III, 23-14;

yélinğ = yeli çok olan.
III, 373-6, 373-7;

yelkin = yelici, koşucu; misafir, yolcu, konuk. *Bk:* **elkin** (Oğuzca), *Düzelt:* **yélkin.**

yélkin = yelici, koşucu; misafir, yolcu, konuk. *Bk:* **elkin** (Oğuzca), **yelkin.** *[Rad.].*
I, 31-5;
III, 33-13, 37-17, 288-14, 309-10;

yelne — = memesi dolup sarkmak. *Bk: Düzelt:* **yélne —.**

yélne — = memesi dolup sarkmak. *Bk:* **yelne —.**
III, 310-19;
— **di** III, 310-14, 319-18, 319-19;
— **r** III, 310-18;

yelpet — = -ot, saman ve yem- ıslatmak. *Bk:* **yalpat —,** *Düzelt:* **yélpet —.**

yelpet — = yelpazeletmek. *Bk: Düzelt:* **yélpet —.**

yélpet — = -ot, saman ve yem- ıslatmak. *Bk:* **yelpet—, yalpat—.**
II, 352-3;
— **ti** II, 351-21, 352-5;
— **ür** II, 352-3;

yélpet — = yelpazeletmek. *Bk:* **yelpet —.**
II, 352-9;
— **ti** II, 352-7;
— **ür** II, 352-9;

yélpik = cin ve yel çarpması. *[Rad.]. Krş.: Caf., T. T. — yilpig.*
III, 46-19, 46-20;

yélpin — = yele, cine çarpılmak; yel çarpmak, cin çarpmak; yelpazelenmek. *[Rad., Taran.].*
III, 108-16;
— **di** III, 108-11, 108-13, 144-21;
— **ür** III, 108-15;

yélpir — = rüzgâr esmek, cin tutmuş gibi sağa sola sallanmak; nemlenmek; yeri ıslatmak.
III, 93-12;
— **di** III, 93-4, 93-5, 93-8, 93-10;
— **er** III, 93-11;

yélpiş — = nem çekmek, nem almak, taneler yaşlıktan yapışmak; yelpazelemekte yardım etmek.
III, 101-2, 101-6;
— **di** III, 100-18, 100-19, 101-3;
— **ür** III, 101-2, 101-6;

yelwi = büyü, sihir. *Bk:* **yalwı.**
III, 33-8;
— **n** III, 33-12, 359-9;
— **çi** = büyücü, sihirbaz.
III, 33-8;

yélwir — = yelpimek. *Bk:* **yalwır —.**
III, 100-6;
— **di** III, 100-4;
— **er** III, 100-6;

yem = baharat. *Krş.: Rad., Komd. — yem = ağı, zehir.*
III, 5-5, 5-6;

ot — = karabiber, kimyon gibi tohum ve baharat (**"yem"** kelimesi yalnız kullanılmaz, **"ot"** ile birlikte gelir).
III, 5-5;

yém = azık, yemek, taam. *[Rad., Taran., Alt., Küw., Uyg., Çağ., Kar.; İd., Hou.].*
I, 480-17;
III, 144-24;
— **i** I, 468-7;

yeme = hep, bütün, tamamiyle; yine, dahi. *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf.].*
I, 47-15, 106-11, 144-7, 459-7;
II, 75-10, 118-15;
III, 41-20, 278-13, 366-12, 435-19, 435-20;

yemeçük = buğday taşınan küçük çuval.
III, 48-11;

yemet = evet (Ö. Türklerce). *Bk:* **ewet** (Yağma, Toxsı ve Kıpçak dillerince), **emet, evet** (Oğuzlarca).
I, 51-5;
III, 8-12;

yemiş = meyva. *Bk : Düzelt :* **yémiş.** *[Rad., Kr., Kom., Uyg., Çağ., Kar. ; İd., Hou.]. Krş. : Caf., P. P., T. T., USp., Man. — yimiş.*
I, 251-17, 263-9 ;

yémiş = meyva. *Bk :* **yemiş.**
I, 251-17, 263-9 ;
II, 12-18, 95-23, 146-6, 254-16 ;
III, 12-14 ;

körpe — = vakti geçtikten sonra çıkan taze meyva, yemiş.
I, 415-13 ;

yémişlen — = yemişlenmek ; yemiş, meyva vermek ; meyvalanmak (Kıpçak, Yemek, Oğuzlardan başkalarınca : yalnız evsel -ehlî- ağaçlar meyvalanmak). *[Rad.].*
III, 114-21 ;

— **di** II, 269-24 ;
III, 114-19, 197-4 ;

— **ür** III, 114-21 ;

yemrüş — = ağaç sökmekte yardım etmek. *Krş. : Rad., Çağ. — yemrü — = kırmak, parçalamak, dağıtmak.*
III, 103-11 ;

— **di** III, 103-8 ;

— **ür** III, 103-10 ;

yémsin — = yemeksizin yer gibi görünmek.
III, 109-21 ;

— **di** III, 109-18 ;

— **ür** III, 109-21 ;

yémşen = Kıpçak ülkesinde biten bir kır yemişi. *Krş. : Rad., Çağ. — yemişen.*
III, 37-5 ;

yemü = "bu sözü kabul ettin mi ? söylediğimi yapmak için kafana koydun mu ?„ anlamına bir kelime. *Bk :* **yeh-mü.**
III, 26-14, 26-17 ;

yemür — = kesmek. *Bk :* **yamur —, tomur —.** *Krş. : Rad., Tel., Alt. — yemir — = kırmak, parçalamak.*

— **gen** = daima söken, koparan.
III, 54-17, 54-18 ;

yenç — = ısırmak, yere vurup ayağıyla ezmek, dişle ısırarak parçaları birbirine katmak. *Bk :* **yençi —.** *[Rad., Çağ.].*
III, 435-14 ;

— **di** III, 303-10, 435-9;
— **er** III, 435-14;

yençi — = ışırmak. *Bk:* **yenç —.** *[Rad., Kaz.].*
— **di** III, 303-10;

yéňğ = yen, elbise yeni. *[Rad., Alt., Tel., Taran., Küw., Kom., Çağ., Kkg., Koy., Kaç.; Müh.].*
II, 109-1, 187-3, 233-10;
III, 362-3;

yeňğ — = yenmek, alt etmek (Oğuz ve Kıpçak dillerince). *[Rad., Alt., Tel., Küw., Taran., Kom., Çağ.].*
III, 391-23;
— **di** III, 391-20;
— **er** III, 391-23;

yengeç = yengeç (Oğuzca). *[Müh.].*
III, 384-3;

yeňğek = heybe, bohça. *Bk:* **yetgek**
III, 70-23;

yengen = fil. *Bk:* **yagan,** *Düzelt:* **yanğan.**
— **ler** II, 210-8;

yeňğge = yenge, büyük kardaşın karısı. *[Rad., Taran., Uyg., Çağ.; Caf., U.]. Krş.: Rad., Alt., Tel.; Müh. — yenge.*
III, 380-20;

yeňği = yeni. *Bk: Düzelt:* **yanği.**
I, 376-12;
III, 369-4;

yeňğşür — [*] = sıcağa soğuk karıştırarak ılıştırmak. *Bk:* **yiňğşür —.**
III, 400-16;
— **di** III, 400-12;
— **ür** III, 400-15;

yeni — = doğurmak -yalnız kadın için-. *Krş.: Rad., Uyg. — yeni — = hafiflemek.*
III, 91-17;
— **di** III, 91-15, 92-12, 92-19;
— **r** III, 91-16,
— **gü** = doğurmak üzere olan.

---

[*] Yazma nushada ilk harf hem üstün hem esre olarak görüldüğünden bu şekli de almayı uygun bulduk. B. A.

III, 36-23 ;

yeniğ = yeğni, hafif. *Bk:* **yénik.**
III, 92-15 ;

yénik = yeğni, hafif. *Bk:* **yeniğ.** *[Rad., Taran., Uyg.]. Krş.: Caf., T. T., An. İnd., Man., U. — yinik.*
III, 18-28 ;

yenit — = doğurtmak.
II, 317-20 ;
— **ti** II, 317-18 ;
— **ür** II, 317-20 ;

yér = yer, yer yüzü, toprak. *[Rad., Bü. D.; Caf., P. P., T. T., An. İnd.; Müh; İd.].*
I, 15-4, 16-6, 33-6, 75-8, 75-12, 97-15, 107-19, 119-21, 146-19, 146-21, 147-25, 150-6, 150-20, 219-10, 265-21, 268-24, 288-9, 292-14, 313-18, 325-23, 361-18, 364-12, 422-1, 429-27, 438-24, 439-2, 461-3, 465-18, 466-14, 469-19, 488-2, 489-11, 494-14, 495-5, 495-19, 495-23, 496-2, 496-12, 496-14, 498-21, 509-17, 510-9 ;
II, 68-5, 68-9, 68-22, 74-23, 77-14, 86-2, 98-20, 99-31, 100-10, 100-14, 115-9, 119-16, 127-11, 178-7, 190-16, 193-20, 206-1, 243-14, 251-6, 251-15, 266-21, 267-19, 268-10, 271-15, 306-14, 321-9, 321-10, 321-25, 321-26, 322-7, 338-19, 344-10, 362-16, 362-19, 362-22, 365-15 ;
III, 4-16, 10-7, 10-11, 15-5, 22-18, 24-19, 27-5, 28-22, 29-12, 30-17, 31-4, 36-3, 47-9, 47-11, 54-3, 56-17, 56-24, 101-16, 113-24, 115-8, 117-4, 123-13, 142-22, 148-28, 152-9, 165-23, 166-6, 170-13, 178-3, 189-23, 193-23, 207-13, 208-23, 211-17, 280-7, 290-4, 317-13, 318-2, 329-15, 371-14, 372-16, 373-7, 396-19, 445-6, 445-19 ;
— **de** I, 164-23, 234-1, 288-12, 416-15 ;
II, 196-5 ;
— **den** I, 517-4, 523-9, 525-14 ;
— **ge** I, 247-22, 423-13 ;
II, 131-23, 139-3, 150-4 ;
III, 129-19, 189-12, 391-6 ;
— **i** I, 119-6, 139-17, 423-13, 468-8 ;
— **iğ** I, 287-11, 296-21, 309-14 ;
II, 7-26, 9-3, 10-9, 77-21, 241-26, 266-25, 273-13, 273-17, 300-1, 333-18, 342-19, 348-10, 352-5, 365-13 ;
III, 52-13, 67-9, 88-23, 109-15, 115-5, 253-20, 264-2, 298-27, 309-24, 324-4, 331-20, 342-6, 436-15, 443-10 ;

— **im** III, 259-19
— **in** I, 301-13 ;
— **indin** II, 296-4 ;
— **deş** = hemşehri (Oğuzca).
I, 407-9 ;
III, 40-20, 40-23 ;
— **sagrısı** = yer yüzü, yer yaygısı.
I, 422-1 ;
— **kırtışı** = yer yüzü.
I, 461-3 ;

yér = kumaşın veya ağacın bir yüzü.
III, 142-23 ;

yaşıl — liğ barçın = yeşil yüzlü ipek kumaş.
III, 143-1 ;

yer — = yirmek, yaş bir şeyi demirle kesmeksizin uzunlamasına yirmek, kolayca yarmak. *Bk :* **yır —, yir —.** *[Rad.]. Krş. : Rad. ; Caf., T. T. ; Müh. ; İd. — yir —.*
III, 58-11 ;
— **di** III, 58-7 ;
— **er** III, 58-11 ;

yér — = yermek, beğenmemek ; iğrenmek ; zemmetmek, hakir görmek (Oğuzca).
III, 185-7, 185-10 ;
— **di** III, 185-5, 185-8 ;
— **er** I, 419-12 ;
III, 185-7, 185-10 ;
— **e** III, 422-9 ;
— **medi** I, 149-1 ;
— **gü** = hakir, yerilmiş.
II, 29-12 ;

yerçü = sın, mezar. *Krş. : Rad., Tel. — yerçi = yol arkadaşı, seyyah, yolcu ; Caf., T. T., An. İnd., U. — yirçi = kılavuz.*
III, 30-13 ;

yéret — = yerinmek, tembellik etmek.
II, 316-2 ;
— **ti** II, 315-28 ;
— **ür** II, 316-2 ;

yerküç = tahtadan yapılmış kılıç gibi uzunca, enli bir ağaç parçasıdır ; fırındaki ekmeği çevirmek için kullanılır.
I, 452-9 ;

yérsin — = bir yeri yurt edinmek. *Krş.: Rad.* — *yersi* — = *hasret çekmek.*
III, 109-17;
— **di** III, 109-15;
— **ür** III, 109-17;

yertür — = yirdirmek.
III, 95-5;
— **di** III, 95-3;
— **ür** III, 95-5;

yerük = yirilmiş, uzunlamasına yirilmiş ve güzelliği gitmiş olan her şey; yirik, gedik. *Bk:* **yirük.**
III, 18-21, 18-22, 18-25;

yet — = yetişmek, erişmek. *Bk: Düzelt:* **yét** —.

yét — = yetişmek, erişmek. *Bk:* **yet** —, (Oğuz ve Kıpçakça) **çét** —. *[Rad., Taran., Alt., Tel., Leb., Küw., Kom., Uyg., Çağ.; İd., Hou.]. Krş.: Caf., P. P., T. T., An. İnd., U.; Müh.* — *yit* —.
II, 314-9;
— **ti** II, 314-6, 314-18;
— **er** I, 192-6, 421-17, 424-18;
II, 274-27, 314-8;
— **ip** III, 406-3;
— **miş** [*] I, 245-13;

yet — = yetmek, yedeğinde götürmek.
II, 314-13;
— **ti** II, 314-10;
— **er** II, 314-13;

yeten = ok atılan tahta yay; atımcı yayı, hallaç yayı. *Bk:* **yetenğ.**
III, 21-3, 21-4;

yetenğ = yün atılıp kabartılan atımcı yayı. *Bk:* **yeten.**
III, 372-20;

yetgek = heybe, bohça. *Bk:* **yenğek.**
III, 70-23, 77-22, 434-16;

yéti = sayıda yedi. *Bk:* **yetti.** *[Rad., Kom., Çağ.; Yaz.]. Krş.: Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp.; Müh.* — *yiti; İd., Hou.* — *yetti.*

---

[*] Gerek Basma gerek Yazma nushalarda bu kelime gördüğünüz şekilde ise de yanlış olmalıdır; doğrusu « بُتمِش bütmiş » olacaktır. Arapçasına uyan ve buraya yakışan da budur; netekim Dr. Jakob Schinkewitz'in « Rabguzî Sintaksi » adlı eserinin §. 82. sinde de bu görüş ortaya sürülmektedir. B. A.

III, 227-7 ;

yetigen = "yedi kardaşlar„ adı verilen yıldız. *Bk* ; **yetiken.** *[Rad., Çağ.]. Krş. : İd. — yeteken.*
III, 37-22, 40-12 ;
— **iğ** III, 247-24 ;

yétik = işlerinde becerikli, güç işleri başaran.
III, 18-12 ;

yetiken = "yedi kardaşlar„ adı verilen yıldız. *Bk : Düzelt :* **yetigen.** *Krş. : Caf., T. T. — yitiken.*
— **iğ** III, 247-24 ;

yetil — = güdülmek, yedilmek. *Bk:* **yétil** —.
— **sün** I, 106-9 ;

yétil — = erişilmek, yetişilmek.
III, 77-4 ;
— **di** III, 77-1 ;
— **ür** III, 77-3 ;

yétil — = güdülmek, yedilmek. *Bk: Düzelt:* **yetil** —. *[Rad., Çağ.].*
— **sün** I, 106-9 ;

yet (i) ş — = yetişmek, erişmek. *Bk: Düzelt:* **yét (i) ş** —.

yét (i) ş — = yetişmek, erişmek. *Bk:* **yet (i) ş** —. *[Rad., Kr., Az., Kkg.].*
— **ü** III, 183-8 ;

yetiz = enli, enine geniş şey. *Krş.: Caf., T. T., U. — yitiz = uzak.*
III, 10-4, 10-5, 10-7 ;
— **lik** = genişlik, bir şeyin eni.
III, 52-2 ;

yétrül — = eriştirilmek ; ihhak edilmek. *Bk :* **yetrül** —.
III, 107-21 ;
— **di** III, 107-19 ;
— **ür** III, 107-21 ;

yetrül — = eriştirilmek ; ilhak edilmek. *Bk : Düzelt :* **yétrül** —.

yetrüm = bırakılmış, salınmış.
III, 47-5 ;
— **saç** = salıverilmiş, bırakılmış saç, birinciden sonra bırakılan saç. *Bk :* **yetüt saç.**
III, 47-5 ;

yetrüş — = birbirine erişmekte yardım etmek. *Bk: Düzelt:* **yétrüş** —.

yétrüş — = birbirine erişmekte yardım etmek. *Bk:* **yetrüş —.**
III, 101-24;
— **di** III, 101-20;
— **ür** III, 101-24;

yétse — = yetişeyazmak.
III, 304-22;
— **di** III, 304-20;
— **r** III, 304-22;

yétsik — = erişilmek; yaşlanmak, kocalıp düşkünleşmek.
III, 106-8;
— **di** I, 21-10;
III, 106-3, 106-5;
— **er** III, 106-7;

yetti = sayıda yedi. *Bk:* **yéti.** *[Rad., Alt., Leb., Tel.].*
III, 27-9, 27-10;

yetüt = askere imdat.
II, 287-15;
— **saç** = sonradan bırakılan saç. *Bk:* **yetrüm saç.**
II, 287-15;

yewül — = erişmek; olgunlaşmak. *Bk:* **yıgıl —, yuwul —.**
III, 81-14;
— **di** III, 81-5, 81-7, 81-10;
— **ür** III, 81-13;
— **sün** III, 356-4;

yéyse — = yemek istemek.
III, 304-10;
— **di** I, 20-10;
III, 304-7;
— **r** III, 304-9;

yeze — = aramak üzere dolaşmak.
III, 89-3;
— **di** III, 88-23;
— **r** III, 89-3;

yezek = asker öncüsü. *Bk:* **yizek.**
III, 88-23;

yezne = büyük kız kardaşın kocası. *[Rad., Çağ.]. Krş.: Rad., Uyg.— yesne; Rad., Çağ. — yezde.*
III, 35-11;

yıdış — = bir şeyin parçaları birbiri içinde çürüşmek, yıpraşmak.

III, 70-22 ;
— **di** III, 70-19 ;
— **ür** III, 70-21 ;

yıdh = koku. *Bk :* **yidh.** *Krş. : Rad., Taran. ; Caf. — yidh.*
— **ı** III, 48-22 ;

yıdhı — = kötü, fena kokmak, bozulmak. *[Rad., Alt., Tel., Leb. ; Caf., T. T., U.]. Krş. : Müh. ; İd. — yiyi —.*
III, 86-22 ;
— **dı** III, 86-19, 260-13 ;
— **r** III, 86-21 ;

yıdhığ = kötü kokan her şey. *[Caf., T. T.]. Krş. : Rad., Alt., Leb., Uyg. — yıdık ; Müh. — yiyig ; İd., Hou. — yiyi = koku.*
III, 12-19 ;
— **lık** = kokmuşluk, yıpranmışlık.
III, 51-13 ;

yıdhığ ot = üzerlik otu (Kaşgar dilince). *Bk :* **eldrük** (Uç ve Barsgan dillerince), **yüzerlik** (Oğuzca).
III, 12-20 ;

yıdhla — = koklamak. *[Caf., T. T.]. Krş. : İd. — yiyile — ; Rad., Tob. — yısla —.*
III, 308-12 ;
— **dı** III, 308-9 ;
— **r** III, 308-11 ;

yıdhlan — = kokmak, bozulmak. *Krş. : Rad., Bar. — yıslan —.*
III, 110-19 ;
— **dı** III, 110-17 ;
— **ur** III, 110-19 ;

yıdhlaş — = koklaşmak.
III, 104-15 ;
— **dı** III, 104-13 ;
— **ur** III, 104-15 ;
— **u** III, 104-18 ;

yıg — = yığmak, toplamak ; bir şeye engel olmak, alıkoymak. *[Rad., Az. ; Caf., T. T., An. İnd., USp. : İd.]. Krş. : Rad., Uyg. — yık —.*
III, 61-10 ;
— **dı** I, 15-22, 399-25 ;
III, 61-4, 61-7 ;
— **ar** I, 504-11 ;

II, 61-10 ;
— **daçı** III, 106-14 ;
— **ıp** III, 61-19 ;

yıgaç = ağaç, ağaç parçası ; erkeğin erkeklik aygıtı ; fersah -eski bir yer ölçüsü-. *[Rad., Uyg., Çağ. ; Caf.].*
I, 14-1, 18-18, 18-20, 152-27, 174-21, 198-5, 198-9, 244-6, 249-8, 254-6, 260-3, 263-3, 263-9, 271-15, 283-15, 290-4, 294-19, 297-9, 312-12, 319-21, 439-7, 439-28, 485-2, 502-21, 503-14, 505-11, 505-12, 511-6 ;
II, 11-16, 11-20, 20-25, 29-2, 29-22, 37-5, 37 6, 69-27, 70-11, 80-5, 85-4, 91-23, 101-12, 122-6, 123-23, 130-12, 141-3, 171-6, 195-5, 203-9, 204-3, 207-15, 213-12, 222-6, 229-7, 236-19, 237-27, 242-10, 244-14, 264-19, 266-17, 267-27, 269-24, 271-22, 313-15, 331-22, 363-3 ;
III, 8-17, 8-18, 8-19, 8-20, 8-22, 8-25, 25-5, 25-7, 28-6, 38-17, 44-4, 50-7, 52-4, 69-16, 82-10, 86-5, 94-20, 103-8, 114-19, 116-5, 119-7, 189-8, 190-16, 191-19, 196-19, 216-4, 225-28, 246-12, 252-26, 275-8, 316-16, 321-16, 321-27, 348-13, 386-2, 392-18, 395-11, 422-21, 423-7, 423-23, 424-5, 427-4 ;
— **ı** III, 8-23 ;
— **ığ** I, 219-3 ;
II, 24-20, 332-18, 360-23 ;
III, 54-18, 247-1, 265-24, 277-21, 336-24 ;
— **ka** I, 251-23 ;
II, 245-21, 349-22 ;
III, 104-3, 110-11, 260-6 ;
— **lık** = ağaçlık, ağaçlı olan yer ; kereste bulunan yer.
III, 51-10 ;

yası — = yastıgaç, hamur tahtası. *Bk :* **yasgaç.**
III, 38-17 ;

yıgaçlan — = ağaçlanmak.
III, 113-27 ;
— **dı** III, 113-24 ;
— **ur** III, 113-26 ;

yıgıl — = toplanmak ; çekinmek, kaçınmak. *[Rad., Tel., Leb., Küw., Uyg. ; Caf., USp., U.].*
III, 80-3, 80-9 ;
— **dı** III, 79-16, 80-4, 80-5, 80-7 ;
— **ur** III, 80-3, 80-9 ;
— **gan** = daima yığılan.
III, 54-2 ;

yıgıl — = erişmek, olgunlaşmak. *Bk:* **yewül —, yuwul —.**
— **dı** III, 81-5, 81-10;

yıgım = yığılmş. *Bk:* **yıgın.**
III, 19-21;

yıgın = yığın, küme, yığılmış. *Bk:* **yıgım.** *[Rad., Alt.; İd.].*
I, 15-21, 15-22;
III, 19-22, 22-15;

yıgın — = kendi kendine yığınmak. *[Rad., Leb., Küw., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 84-10;
— **dı** III, 84-8;
— **ur** III, 84-10;

yıgış — = yığışmak, yığmakta yardım ve yarış etmek. *[Rad.].*
III, 73-19;
— **dı** III, 73-16;
— **ur** III, 73-19;

yıgla — = ağlamak. *Bk:* **ıgla —.** *[Rad., Kom., Uyg., Caf., T. T., An. İnd., U.]. Krş.: Caf., P. P., USp., Man.; İd. — ıgla —.*
— **dı** III, 309-5, 321-16;
— **p** I, 272-15;
— **yu** I, 504-11;
II, 232-20,
III, 258-14, 309-11;

yıglaş — = ağlaşmak. *Bk:* **ıglaş —.** *Krş.: Caf., P. P. — ıglaş —.*
— **dı** III, 322-2;

yıglat — = ağlatmak. *[Rad., Uyg.]. Krş.: İd. — ıglat —.*
II, 355-19;
— **tı** II, 355-17;
— **ur** II, 355-18;

yıglış — = toplaşmak. *Krş.: Rad., Leb.— yıglaş — = birbiri ile dövüşmek.*
III, 105-12;
— **dı** III, 105-10;
— **ur** III, 105-12;

yıgrıl — = kötüleşmek, büzülmek, titremek. *[Rad., Bar.]. Krş.: Rad., Leb.— yıgurıl—.*
III, 108-1;
— **dı** III, 107-26, 107-28;
— **ur** I, 248-4;

III, 108-1;

yıgtur — = yığdırmak; bir şeyden alıkoydurmak. *Krş.: Rad., Leb.— yıgdır—.*
III, 96-1;
— **dı** III, 95-24;
— **ur** III, 95-28;

yık — = yıkmak; yıkılmak. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw., Kom., Kaz., Uyg., Az.; Caf., U.]. Krş.: Yaz.— yıg—.*
III, 63-13;
— **dı** III, 63-11;
— **tımız** I, 343-26;
— **ar** I, 85-6, 384-6;
III, 63-13;
— **sa** III, 20-4;

yıkıl — = yıkılmak. *[Rad., Kom., Kr.; Müh.].*
III, 82-1;
— **di** I, 348-23;
III, 81-22;
— **ur** III, 82-1;
— **gan** = daima yıkılan, yıkılgan.
III, 54-5;

yıkış — = yıkmakta yardım etmek.
III, 74-25;
— **dı** III, 74-22;
— **ur** III, 74-25;

yıksa — = yıkmak istemek.
III, 306-16;
— **dı** III, 306-14;
— **r** III, 306-16;

yıktur — = yıktırmak. *Krş.: Rad., Alt., Tel.— yıktır—.*
III, 97-4;
— **dı** III, 97-1;
— **ur** III, 97-4;

yıl = yıl, sene. *[Rad., Çağ. dan başka Bü. D.; Yaz.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp.; Müh.; İd.]. Krş.: Rad., Çağ., D. Tür.—yil.*
II, 118-1., 331-21;
III, 5-1, 5-2, 76-10, 131-13, 162-2;
— **ı** I, 345-27, 346-3, 346-4, 346-5, 346-6, 346-7, 346-8, 346-9, 346-10, 346-11, 346-12, 346-13, 447-12, 513-12;
III, 7-22, 30-1;

— **ın** III, 69-2;
— **ka** I, 349-12;

yıl = at yelesi. *Bk:* **yalığ, yal.**
III, 13-25;

yılan = yılan. *[Rad., Kr., Kom., Alt., Tel., Leb., Küw., Kkg., Uyg., Az.; Yaz.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp.; Müh.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Çağ. — yilan.*
I, 27-7, 228-10;
II, 18-15, 20-22, 275-9, 279-20;
III, 29-26, 39-26;
— **lar** III, 367-9;
— **yılı** = Türklerin onikili yıllarından biri.
I, 346-7;
III, 30-1;
nek — = ejderha.
III, 155-27;
ok — = kendini insan ve başka şeyler üzerine atan bir yılan.
I, 37-7;
III, 29-26;
sogan — = tulum gibi iri bir yılan.
I, 409-19;

yıldız = ağacın kökü, damarı. *[Caf.]. Krş.: Rad., Uyg., Küw. — yıldıs; Rad., Koy., Kaç. — yıltıs; Rad., Taran. — yiltis; Caf., T. T., An. İnd., U. — yıltız.*
III, 40-15;
tüplüğ — **lığ** = asaletli, köklü.
III, 40-16;

yıldızlan — = köklenmek; bir yere yerleşmek; soylanmak.
III, 116-12;
— **dı** III, 116-5, 116-9;
— **ur** III, 116-12;

yılgın = ılgın, ılgın ağacı, tamariska. *Krş.: Müh. — ılgın.*
III, 37-13;

yılgınlan — = ılgın ağacına sahip olmak.
III, 117-6;
— **dı** III, 117-4;
— **ur** III, 117-6;

yılı — = ılımak. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw.; Müh.].*
III, 91-5;

— **dı** III, 91-3;
— **r** III, 91-5;

yılıg = ılık, sıcakla soğuk arası. *Bk:* **ılığ.** *[Rad., Leb., Koy., Küw., Kaç.; Caf., T. T., An. İnd.]. Krş.: Müh.— yılık.*
I, 31-6, 64-21;
III, 14-10;
— **lık** III, 51-16;

yılınçga aş = tadı, tuzu, yağı olmıyan yemek. *Bk: Düzelt:* **yalınçga.**
III, 433 12;

yılır — = ılımak, az ısınmak.
— **dı** I, 179-21;
II, 283-4;

yılış — = ılışmak, ılıklaşmak.
III, 75-1;
— **dı** III, 74-26;
— **ur** III, 75-1;

yılış — = birbirini töhmetlemek, itham etmek. *Bk:* **yalış —.**
III, 75-5;
— **dı** III, 75-2;
— **ur** III, 75-5;

yılıt — = sıtma tutmak, sıtmadan vücudu ısınmak; ılıtmak. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw., Koy., Kaç.; Müh.]. Krş.: Caf. — yılıd —.*
II, 317-5;
— **tı** II, 316-24, 317-3;
— **ur** II, 317-4;

yılkı = hayvan, yılkı, hayvan sürüsü; dört ayaklı hayvanlara verilen genel ad. *[Rad., Alt., Tel., Kom.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., U., P. P., Chuas., USp.; İd.].*
I, 21-2, 91-22, 241-23, 257-13, 285-11, 330-2, 332-22, 412-11, 461-22, 481-4, 482-7;
II, 96-2;
III, 34-12, 76-5, 104-13, 104-17, 131-16, 178-7, 292-18, 300-19;
— **m** III, 90-4;

yımırtga = damarsız olan her türlü yeşillik; hiyar gibi gevşek olan her nesne.
III, 433-17, 433-21;

yın = in. *Bk:* **in, yin.**
— **ka** III, 6-4;

yınçge = ince. *Bk: Düzelt:* **yinçge.**

yıp = ip, tel, kendisiyle at bağlanan uzun örk. *Krş.: Rad., Alt., Tel., Taran., Leb., Küw., Kom., D. Tür., Çağ.; Caf., P. P.; Müh.; İd. — yip; İd. — ip.*
I, 158-7, 158-25, 165-15, 178-28, 185-1, 213-13, 220-22, 236-16, 253-3, 302-20, 523-26, 524-3;
II, 8-2, 9-17, 98-24, 120-1, 132-12, 189-25, 194-25, 227-6, 236-1, 244-9, 330-16, 354-25, 362-7, 362-13;
III, 3-11, 3-12, 3-13, 104-3, 255-10, 286-7, 388-9, 426-6, 428-6;
— **ı** I, 414-23;
— **ıg** II, 180-19, 336-20;
— **nı** III, 444-11;
— **lar** II, 207-12;

yıpar = misk. *Bk:* **yipar.** *[Rad., Uyg., Kom., Tob., Çağ., Taran., D. Tür.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., USp.; Müh.; Rab.]. Krş.: İd. — ipar.*
I, 327-8 [*];
II, 4-23, 6-19, 122-24;
III, 7-17, 28-7, 48-22, 96-20, 180-8, 308-9;
— **lığ** = misk kokan; miski, anberi olan.
III, 48-19, 48-21, 50-23;
kün — = misk göbeği.
I, 345-11;

yıpla — = ip üzerinde oynamak, canbazlık etmek.
III, 308-8;
— **dı** III, 308-6;
— **r** III, 308-8;

yıpla — = iple kıl aldırmak.
III, 307-23;
— **dı** III, 307-20;
— **r** III, 307-22;

yıplaş — = iple birbirinden kıl yoluşmak.
III, 104-12;
— **dı** III, 104-9;
— **ur** III, 104-12;

---

[*] Bu kelimenin geçtiği sav hakkında görüşümüzü bir çıkartma ile yazmış idik. Burada ikinci bir ihtimal daha vardır; savın ibaresinde ufak bir yanlışlık olsa gerektir. Doğrusu « كزداكى كون يار kizdeki kün yıpar » olmalıdır. Netekim « kün yıpar » bileşik kelimesi bu anlamdadır. Şu hale göre Arapça ibarenin doğru, Türkçesinde ufak bir yanlışlık olması düşünülebilir. B. A.

yıplat — = ipletmek, iple kıl yoldurmak.
II, 355-4;
— **tı** II, 355-1;
— **ur** II, 355-4;

yır = koşma, türkü, hava, ır, musikide ırlama, gazel. *Bk:* **ır.** *[Rad., Bar., Az., Kom., Kar.; Caf., P. P.]. Krş.: Müh.; İd.* — *ır.*
II, 14-9, 135-19;
III, 3-25, 3-26, 131-4, 143-4;

yır — [*] = yirmek. *Bk:* **yer** —, **yir** —. *[Rad.].*
III, 58-11;
— **dı** III, 58-7;
— **ar** III, 58-11;

yıra — = uzaklaşmak, ırak olmak. *Bk:* **yara** —. *[Rad., Uyg.].*
III, 88-8;
— — III, 422-10;
— **dı** III, 88-7;
— **r** III, 88-8, 366-12;
— **sa** III, 366-12;

yıragu = çalgıcı; şarkıcı, çağırıcı.
III, 36-6;

yırak = uzak, ırak. *Bk:* **barık.** *[Rad., Kom., Tob., Uyg., Kar.; Caf., T. T., An. İnd.; İd., Hou.]. Krş.: Müh.* — *ırak.*
I, 97-14, 309-14, 456-2 [**];
III, 28-22, 29-4;
— **lık** = uzaklık, ıraklık.
III, 51-19;

yıraklan — = uzak bulmak.
III, 115-7;
— **dı** III, 115-5;
— **ur** III, 115-7;

yırat — = uzaklaştırmak. *[Rad., Uyg.].*
II, 315-27;

---

[*] Haşiyeye göre alınmıştır. B. A.

[**] Burada geçen kelimeyi Çevirmemizde Basma nushaya ve Brockelmann'a uyarak « barık » şeklinde okuyup geçmiş idik. Fakat Yazma nusha bu okuyuşu şupheli göstermektedir. Arapçasındaki anlamdan ve Yazma nushadaki yazılıştan sezdiğimize göre bu kelimeyi « yırak » okumak daha uygun olacaktır.

Ayni zamanda bu kelimeden sonra gelen kelime de « bakıp » şeklinde düzeltilirse hem Arapçasına hem Yazmadaki yazılış şekline uygun düşer. B. A.

— **tı** II, 315-25 ;
— **ur** II, 315-27 ;

yırla — = şarkı, gazel söylemek ; ırlamak. *[Rad., Bar., Az., Kom., Kar. ; Caf., P. P., U. ; Müh.]. Krş.: Müh. ; İd., Hou. — ırla —.*
III, 308-19 ;
— **dı** III, 3-26, 308-17 ;
— **r** III, 308-19 ;

yırt — = yırtmak. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw., Kom., Uyg., Kar. ; Caf., Man. ; Müh. ; İd. Hou.].*
III, 435-8 ;
— **tı** I, 323-9, 341-15 ;
III, 435-6 ;
— **ar** III, 435-8 ;

yırtıl — = yırtılmak. *[Rad., Alt., Leb., Küw., Kr., Kom.].*
III, 107-1 ;
— **dı** III, 106-9 ;
— **ur** I, 41-17 ;
III, 106-15, 107-1 ;

yırtın — = yırtar görünmek.
III, 108-20 ;
— **dı** III, 108-17 ;
— **ur** III, 108-19 ;

yırtış — = yırtmakta yardım etmek. *[Rad.].*
III, 101-11 ;
— **dı** III, 101-8 ;
— **ur** III, 101-11 ;

yış = sıkışma (Oğuzca). *Bk:* **yuş.**
III, 4-9 ;
— **bol** — = sıkışmak.
— **bol-dı** III, 4-10 ;

yış [*] = iniş ; yokuş. *Krş.: Rad., Alt., Leb. ; Yaz. — yış = ormanla kaplı dağ.*
III, 4-11, 143-17 ;
art — = yokuş iniş.
III, 4-11, 143-17 ;

---

[*] Gerek Basma gerek Yazma nushalarda ilk geçen « yış » kelimesine « الصعود » ve ikinci defa geçen « yış » kelimesine « الهبوط » denilmiştir. Burada bir yanlışlık vardır, birinci anlam yanlıştır, ikincisi doğrudur, « yış » kelimesi « iniş » anlamınadır ; ona göre düzeltile. B. A.

yışığ = ip; kayıştan örülmüş bağ; boyunduruk kayışı.
I, 126-18, 158-18, 165-19, 183-22, 196-20, 209-8, 276-26, 427-13;
II, 123-23, 216-23;
III, 13-11;
— **nı** II, 349-22;
— **lığ** ipli, ipi olan.
III, 49-21;

yışıklığ = tulgalı, tulga giymiş. *Bk:* **aşuk, yaşuk.**
III, 50-2;

yıtıt — = biletmek. *Bk:* **yanut —.**
II, 317-13;
— **tı** II, 317-9;
— **ur** III, 317-13;

yi = sık ve birbirine girmiş; elbisenin yivi, dikişi; dikiş, pabuç dikişi; dağ yivi; diş ve ağaçların birbirine girmesi. *Bk:* **yiği, cigi.**
III, 25-7, 25-10, 216-1, 216-3, 216-4, 229-7;
— **sin** III, 283-9;
— **çi** = terzi.
II, 3-23;
III, 216-2;

yidh = koku. *Bk: Düzelt:* **yıdh.** *[Rad., Taran.; Caf.].*
— **i** III, 48-22;

yidh — = bohça veya heybeyi toparlamak, uçlarını birleştirmek. *Bk:* **yédiş —, yédhil —;** *Düzelt:* **yédh —.**

yig = iğ. *Bk:* **ig, ik;** *Düzelt:* **yik.** *Krş.: Rad., Alt., Tel., Leb., Şor., Kkg., Çağ. — îk; Müh.; İd. — ik.*
I, 48-18, 85-19;

yiğ = gemin damağa gelen parçası.
III, 144-1;
— **i** III, 144-1;

yiğ = çiğ, pişmemis. *Bk:* **yik.** *[Caf., T. T., An. İnd., USp., U., Man.; Müh.]. Krş.; Rad., Uyg.; İd. — yik; Rad., Çağ. — yığ = hazır, hazırlanmış.*
I, 338-10;
III, 144-8, 144-9;

yigde = iğde. *Bk:* **yikte** (Oğuzca), *[Caf.; Müh.].*
I, 31-25;
III, 31-1, 147-27;

yigi = sık, birbirine girmiş, sıralanmış, -dikişte- sağlam. *Bk: Düzelt :* **yiği.**

yiği = sık, birbirine girmiş, sıralanmış, -dikişte- sağlam. *Bk :* **yi, yigi, cigi.** *[Caf., T. T.]. Krş. : Rad., Bar., Alt., Leb., Tel. — yik.*
III, 25-5, 25-8, 25-9, 25-11, 216-6, 216-8, 229-9 ;

yigirme = sayıda yirmi. *Bk :* **yigirmi.** *[Rad., Bar., Taran.]. Krş. : Rad., Uyg., Çağ.; Yaz.; İd., Hou. — yigirmi; Caf., T. T., An. İnd. — ygrmi, ykrmi.*
III, 48-15 ;

yigirmi = sayıda yirmi. *Bk :* **yigirme.**
III, 48-15 ;

yigirminç = sayıda yirminci. *Bk ;* **yiğirminç.** *[Rad., Uyg.].*
I, 132-10 ;
III, 449-9 ;

yiğirminç = sayıda yirminci. *Bk : Düzelt :* **yigirminç.**

yigit = yiğit, genç, her şeyin genci. *[Rad., Kom., Kar., Bar., Taran., Uyg., Çağ., Alt. ; Caf., USp., U. ; İd., Hou.]. Krş. : Müh. ; K. B. ; Rab. — yikit.*
I, 25-4, 400-20 ;
III, 8-11, 16-18, 197-21, 356-4, 386-13, 420-26 ;

— **ler** II, 113-5 ;
— **leriğ** I, 263-8 ;
— **lik** = yiğitlik, gençlik.
I, 511-11 ;
III, 51-21 ;
— **liği** I, 143-4 ;
III, 51-22 ;
türk — = gençlik çağının ortasında olan genç.
I, 353-12 ;

yigne = iğne. *[Müh. ; Rab.]. Krş. : İd. — iğne.*
II, 3-23, 150-12 ;
III, 35-12, 35-13 ;
— **ge** II, 120-1 ;

yigren — = tüyü ürpermek ; iğrenmek. *[Müh.].*
III, 109-7 ;
— **di** III, 109-3, 109-5 ;
— **ür** III, 109-7 ;

yigtür — [*] = bir şeyle iyilik etmek. *Bk:* **yiktür** —; *Düzelt:* **yüftür** —.
III, 96-6;
— **di** III, 96-2;
— **er** III, 96-5;

yiğtür — = incitmek.
III, 97-8;
— **di** III, 97-5;
— **ür** III, 97-7;

yiken = hasır yapılan kovalak otu. *[U.]. Krş.: İd.* — *yigin = hasır.*
III, 23-11;

yik = iğ. *Bk:* **ik, yik. ig.**
III, 144-11;

yik = çiğ, pişmemiş. *Bk: Düzelt:* **yiğ.**
I, 338-10;

yikle — = çiğnemek. *Bk:* **ikle** —.
III, 310-2;
— **di** III, 309-24;
— **r** III, 310-2;

yikte = lğde (Oğuzca). *Bk:* **yigde.**
I, 31-26;

yiktür — [**] = bir şeyle iyilik etmek. *Bk:* **yigtur** —; *Düzelt:* **yüftür** —.
III, 96-6;
— **di** III, 96-2;
— **ür** III, 96-5;

yil = ... [***].
III, 227-7;

yilik = ilik. *Bk:* **ilik** (Oğuzca). *[Rad., Alt., Leb., Kom., Çağ.; Caf., U.; İd.].*
I, 72-19;

---

[*] Bu kelime yanlıştır. Çevirme sırasında dahi bu kelimenin yanlışlığını görmüş isek de başka yolda düzeltmek istemiş idik. Sonradan anladığımıza göre kelime « يفتردي — يفترر — يفترماك » olacaktır. Netekim Çevirme C. III, S. 11. de »yüfüşlüğ«, S. 306. da « yüwse — » kelimeleri geçmektedir; anlamlar çok yakındır. B. A.

[**] Çevirmemizdeki haşiyeye göre alınmıştır. B. A.

[***] Bir savda « yil büke » diye geçen sözün ilk kelimesi olan « yil » kelimesini iyice anlıyamadık. Düşünüle. B. A.

— **siz** = iliksiz.
I, 119-23 ;
— **lığ** = ilikli, iliği olan.
III, 52-6 ;

yilim = tutkal. *Bk : Düzelt :* **yélim.**

yilmir — = ılımak, ılır gibi olmak,
III, 100-10 ;
— **di** III, 100-8 ;
— **er** III, 100-10 ;

yimle — = gözle işaret etmek. *Bk :* **imle —.**
III, 310-8 ;
— **di** III, 310-6 ;
— **r** III, 310-8 ;

yin = beden, vücut, insan bedeni.
III, 92-22, 92-23, 145-2, 278-14 ;
— **i** I, 179-9 ;
— **im** I, 261-27, 275-14 ;
— **in** II, 151-17 ;
— **inğ** III, 154-4 ;

yin = tüy, deri. *Krş. : Caf., U., — yin = deri.*
— **i** I, 167-12, 217-9, 315-20 ;
III, 109-3 ;

yin = koyun pisliği, davar tersi ; hayvan pisliği. *Bk :* **in.** *[Rad., Alt., Tel., Küw., Bar., Taran.].*
I, 49-25 ;
III, 5-9 ;
koy — **i** = koyun tersi.
III, 5-10 ;

yin = in, hayvan ini. *Bk :* **in, yın.** *Krş. : İd., Hou. — in.*
I, 49-23 ;
III, 5-11, 5-13 ;
— **i** III, 5-11 ;
— **ige** *(Düzelt :* **inğe***).* III, 5-15 ;

yin — [*] = aramak, sormak. *Bk :* **yind —.**
III, 66-11 ;
— **di** III, 66-7 ;
— **er** III, 66-11 ;

---

[*] Haşiyeye göre alınmıştır. B. A.

yincü = inci. *Bk: Düzelt:* **yinçü.**

yinçge = ince. *Bk:* **yınçge.** *Krş.: Caf., U. — yinçke; Müh. — yiniçke.*
III, 380-16;

— **turku** = ince ipek kumaş. *Düzelt:* — **torku.**
III, 380-16;

— **kız** = odalık kız. *Bk:* **yinçke kız.**
III, 380-17;

— **kişi** = Tanrıya ibadet eden, tapan.
III, 380-18;

yinçgele — = ince saymak; inceltilmek.
III, 411-11;

— **di** III, 411-8;

— **r** III, 411-11;

yinçgelen — = alçak gönüllülük etmek; odalık edinmek; Tanrıya karşı küçüklük göstermek, tapmak, ibadet etmek.
III, 450-22;

— **di** III, 450-13, 45-16, 450-18;

— **ür** III, 450-21;

yinçke kız = yatağa alınacak, yetişkin cariye ve kız.; kız oğlan kız. *Bk:* **yinçge kız.**
I, 326-11;

yinçü = inci; cariye. *Bk:* **cincü** (Oğuz ve Kıpçak dillerince), **yincü.** *[Rad.; Yaz.; Caf., P. P.; Müh.]. Krş.: Rad., Tob. — yintsi; Rad., Çağ. — yencü.*
I, 31-7, 273-5, 387-6, 390-12, 396-22, 419-9;
II, 9-6, 31-19, 100-4, 122-23, 127-15, 154-8, 243-23, 288-3;
III, 30-15, 30-17, 229-15, 289-17;

— **ni** II, 79-4;

— **sin** II, 146-19;

yind — = aramak, sormak. *Bk:* **yin** —.
III, 66-11;

— **ti** III, 66-9;

— **er** III, 66-11;

yindür — = kayıbı arattırmak.
III, 99-8;

— **di** III, 99-4;

— **ür** III, 99-7;

yinedh — = sağalmak; yeğnilmek. *Bk:* **yinet** —.

— **ti** II, 317-16 ;

yinet — = sağalmak ; yeğnilmek. *Bk:* **yinedh** —.
II, 317-16 ;
— **ti** II, 317-14 ;
— **ür** II, 317-15 ;

yinğ = sümük. *[Müh.]. Krş.: Caf.* — *yinğtegü* = *sümüklü.*
II, 326-20 ;
III, 362-4 ;
— **at** — = sümkürmek. *Bk:* **yinğit** —.
— **at-tı** II, 326-20 ;

yinğdegü = sümüklü - çocuklara bununla sövülür -. *Krş.: Caf.* — *yinğtegü.*
III, 387-19 ;

yinğit — = sümkürmek. *Bk:* **yinğ at** —.
II, 326-22 ;
— **ti** II, 326-19 ;
— **ür** II, 326-22 ;

yinğşür — = sıcağa soğuk karıştırarak ılıştırmak. *Bk:* **yenğşür** —.
III, 400-16 ;
— **di** III, 400-12 ;
— **ür** III, 400-15 ;

yipar = misk. *Bk: Düzelt:* **yıpar.**

yipin = koyu kırmızı, kızıl. *Bk:* **bayın, yipkil, yipkin.** *[Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 21-27, 21-30 ;

yipkil = erguvan renginde olan. *Bk:* **yipkin, yipin, bayın.**
III, 46-22, 47-14;

yipkin = menekşe rengi; erguvan renginde olan; konur, koyu kırmızı. *Bk:* **yipkil, yipin, bayın.** *[Caf., T. T.].*
I, 395-4 ;
III, 37-14, 47-13 ;

yir — [*] = yirmek. *Bk:* **yer** —, **yır** —. *[Rad., Çağ., Taran.; İd.]. Krş.: Caf., P. P.* — *yiri* — = *parçalamak, yarılmak.*
III, 58-11 ;
— **di** III, 58-7 ;
— **er** III, 58-11 ;

yiril - gen = daima çatlıyan, yarılan, yirilen.

[*] Haşiyeye göre alınmıştır. B. A.

III, 55-1 ;

yiriş — = yirişmek, yirilmek, ayrılmak; gülümsemek; kuvvetsizleşmek
III, 73-1 ;
— **di** III, 72-25, 72-27, 73-2 ;
— **ür** III, 73-1 ;

yirük = yirilmiş, uzunlamasına yirilmiş ve güzelliği gitmiş olan her şey; yirik, gedik. *Bk:* **yerük.** *Krş.: Rad., Çağ. — yirik.*
III, 18-21, 18-22, 18-25 ;

yişil — = eli işe yatışmak, udumlaşmak. *Bk:* **yuşıl —, yuşul —, yüşil —, işil —.**
III, 79-12 ;
— **di** III, 79-7, 79-12 ;
— **ür** III, 79-12 ;

yişim = soğukta dizlere giyilen nesne; bir çeşit çakşır. *[Rad., Tara; Müh.; İd.]. Krş.: Rad. — yişim = çorap.*
III, 19-19 ;

yişimlen — = yişim giymek, tozluk giymek.
III, 115-22 ;
— **di** III, 115-19 ;
— **ür** III, 115-21 ;

yit — = kaybolmak, yitmek. *[Rad., Koy., Kaç., Kom., Uyg., Çağ.; Yaz.; Caf.; İd., Hou.].*
II, 314-5 ;
— **ti** II, 314-3 ;
— **er** I, 467-8 ;
II, 314-4 ;

yitik = keskin, bilenmiş. *[Müh.; Rab.]. Krş.: Caf., U.; İd., Hou. — yiti.*
I, 384-24;
III, 18-8 ;

yitik = yitik şey, kaybolan şey. *Bk:* **yitük, tiyül.** *[Rad.]. Krş.: İd. — yitük.*
II, 182-5 ;

yitikle — = kaybolanı aramak.
III, 343-5 ;
— **di** III, 343-2;
— **r** III, 343-5 ;

yitim = keten tohumu.
III, 24-1 ;

yittür — = kaybettirmek ; bir şeyi bohça ve bohçaya benzer şeylerde saklatmak.
III, 94-15 ;
— **di** III, 94-12 ;
— **ür** III, 94-15 ;

yitük = kaybolan şey, yitik. *Bk :* **yitik, tiyül.** *[İd., Hou.].*
II, 115-16, 182-5 ;
III, 18-1, 181-24 ;
— **liğ** = bir şey yitiren, kaybeden.
III 18-3 ;

yitür — = kaybetmek, yitirmek. *[Rad., Çağ. ; Yaz.].*
III, 67-16 ;
— **di** III, 67-13 ;
— **ür** III, 67-16 ;

yiz = sele otu, çığ otu, sele sazı; Artemisia abrotonon; kamıştan daha ince ve yumuşak olup göçebelerce çadır örtüsü yapılır.
III, 135-7, 143-12 ;

yizek = askerin önde giden bölüğü, öncül. *Bk :* **yezek.**
III, 18-27 ;

yodh — = silmek, bozmak, mahvetmek. *Krş. ; U. — yud — : Rad., Çağ. — yoy —.*
III, 434-12 ;
— **tı** III, 434-7, 434-9 ;
— **ar** III, 434-12 ;

yodhluş — = silinmek.
III, 105-5 ;
— **dı** III, 105-2 ;
— **ur** III, 105-4 ;

yodhsa — = silmek istemek.
III, 305-12 ;
— **dı** III, 305-9 ;
— **r** III, 305-12 ;

yodhtur — = sildirmek. *Bk :* **yottur —.**
— **dum** III, 94-7 ;

yodhul — = silinmek ; yok edilmek.
III, 77-21 ;
— **dı** III, 77-15, 77-18 ;
— **ur** III, 77-21 ;

yodhun — = silinmek.

III, 83-23 ;
— **dı** III, 83-18 ;
— **ur** III, 83-23 ;

yodhuş — = -leke, kitapta yanlış vb.- silmek ve gidermek işinde yardım etmek.
III, 70-18 ;
— **dı** III, 70-13 ;
— **ur** III, 70-18 ;

yog = matem, yas ; ölü gömülmesinden sonra üç veya yedi güne kadar verilen yemek. *[Rad. ; Yaz. ; Caf., USp. ; Müh.]*.
III, 143-19 ;

— **basan** = ölü gömüldükten sonra verilen yemek. *Bk:* **yug basan.**
I, 399-1 ;

yogdu = devenin çenesi altındaki uzun tüyler. *Bk:* **yogru, yogruy, cugdu ;** *Düzelt :* **yugdu.**
III, 30-26 ;

yogla — = ölü için yemek vermek. *[Rad. ; Yaz.]*.
III, 309-4 ;
— **dı** III, 309-1 ;
— **r** III, 309-4 ;

yogrı = çanak.
III, 31-21, 32-4 ;
— **n** III, 31-23 ;

yogru = deve tüyünün uzunları. *Bk:* **yogdu, yogruy, yugdu, cugdu.**
III, 31-9 ;

yoğrul — = yoğrulmak. *Krş. : Rad. — yogurul —*.
III, 107-24 ;
— **dı** III, 107-23 ;
— **ur** I, 248-3 ;
III, 107-24 ;

yogrum = bir defada yoğrulacak kadar olan.
III, 47-3 ;

yogruş — = yoğruşmak, yoğrulmak ; yoğurmakta yardım etmek.
III, 102-7 ;
— **dı** III, 102-2, 102-5 ;
— **ur** II, 122-24 ;
III, 102-6 ;

yogruy = deve tüyünün uzun olanları. *Bk:* **yogdu, yogru, yugdu,**

cugdu.
III, 31-10;

yogun = yoğun, şişkin, kalın. *[Rad., Çağ., Az.; Caf., T. T., USp.; Müh.; İd., Hou.].*
III, 29-25;

yogur — = yoğurmak. *Bk:* **yugur —.** *[Rad., Çağ., D. Tür., Uyg.; Caf., T. T.; Müh.; İd., Hou.].*
— **mış** II, 102-13;

yogurguç = şehriye ve benzeri şeylerin açılmaşında kullanılan oklağı. *Bk:* **yugurguç.**
I, 493-19;

yogurkan = yorgan. *[Caf., T. T.]. Krş.: Rad., Az., Kr.; Müh.; İd., Hou. — yorgan.*
I, 197-4, 210-11;
II, 141-13;
III, 54-8, 253-24;
— **da** II, 137-6;
— **ga** III, 110-13;

yogurt = yoğurt. *[Rad., Kr., Uyg.; Müh.]. Krş.: Caf., T. T., USp., U. — yogrut.*
I, 182-3, 208-1;
II, 189-9;
III, 164-13, 190-9;
— **ka** II, 295-19;

yogurt — = yoğurtmak.
III, 436-26;
— **tı** III, 436-23;
— **ur** III, 436-26;

yok yér = yokuş yer.
III, 4-16;

yok = çanak bulaşığı. *Bk: Düzelt:* **yuk.**
III, 4-13;
— **yak** = aynı anlamda. *Bk: Düzelt:* **yuk yak.**
III, 4-14;

yok = yok. *[Rad., Bü. D.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.; İd., Hou.].*
I, 70-10, 323-17, 360-28, 368-18, 420-5;
III, 3-7, 143-26, 147-26, 151-20, 154-2, 239-1;
— **ka** I, 68-11;

II, 28-19 ;

yokadh — = yok olmak. *[Rad., Taran., Çağ., D. Tür. ; Yaz. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U].*

— **ur** III, 384-18 ;

yokar = yukarı. *Bk :* **yokaru, yukaru.** *[Rad., Taran.].* I, 142-15, 320-26 ;

yokaru = yukarı. *Bk :* **yukaru, yokar.** *[Rad., Çağ. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U., USp. ; İd., Hou.].* II, 4-14, 6-25, 35-8, 81-4, 198-21, 260-10 ; III, 285-7 ;

yokla — = yükselmek, çıkmak. *[Rad., Uyg. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd.].*

— — III, 212-1 ;

— **dı** III, 221-5 ;

yoklat — = yükseltmek, dağa çıkartmak. *[Rad., Uyg.].* II, 355-27 ;

— **tı** II, 355-24 ;

— **ur** II, 355-26 ;

yol = yol ; sefer ; anî yola çıkma. *[Rad., Bü. D. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U. ; Müh. ; İd., Hou.].* I, 53-26, 63-13, 66-17, 92-7, 173-11, 196-9, 204-7, 208-21, 247-2, 292-5, 332-12, 458-14 ; II, 8-4, 197-1, 232-4 ; III, 87-17, 144-15, 144-16, 288-4, 292-2, 387-4, 450-1 ;

— **da** I, 342-4 ; II, 98-3, 214-13 ;

— **dan** I, 155-2 ; III, 64-19, 182-18, 187-16 ;

— **ka** II, 29-28, 176-28, 212-8 ; III, 423-11 ;

— **uğ** III, 343-6, 343-12 ;

— **suz** = yolunu azıtan kimse. III, 40-19 ;

yol — = yolmak, yolmak için kaynar suya bırakmak ; kurtarmak, bırakmak, salıvermek ; istinsah etmek. *[Rad. ; Müh.]. Krş. : İd. — yulı — = tıraş etmek.* III, 64-8 ;

— **dı** II, 24-4 ; III, 63-20, 63-23, 63-25, 64-4, 64-8 ;

— **ar** III, 64-7 ;

yolak = çay. *Bk:* **yulak, yul.** *Krş.: Caf. — yulak; Caf., T.T., An. İnd. — yulat = oluk, nehir ayağı; Müh. — yulak = su kaynağı çevreleri.*
I, 222-17;
III, 17-3, 17-9;

yul — = küçük küçük bir çok su pınarları.
III, 17-4;

yolak = çığır, çılga, kırlardaki küçük yol; yol yol çizgili olan her şey. *[Rad., Uyg., Çağ.].*
III, 17-16. 17-18, 17-21;

— **barçın** = yol yol çizgileri bulunan ipek kumaş.
III, 17-18;

yoldra — = -maden ve cevher- parlamak. *Bk:* **yoldrı —.** *Krş.: İd. — yuldura — = yıldırım çakmak.*

— **dı** III, 437-10;

yoldrı — = -maden ve cevher- parlamak. *Bk:* **yoldra —.**
III, 437-17;

— **r** III, 437-16;

yoldruga = kılıç gibi uzunca bir bitki. *Bk:* **yoldurga.** *Krş.: Caf. — yoldurgan.*
III, 433-5;

yoldruk = cilâlı, parlak, süslü. *Bk:* **yaldruk, yuldruk.**
III, 432-15, 432-18;

yoldurga = kılıç gibi uzunca bir bitki. *Bk:* **yoldruga.**
III, 433-7;

yolgır — = yolda rastlamak.

— **a** II, 193-3;

yolıç = keçi kıllarının diplerinde bulunan yumşak ince yün. *Bk:* **yulıç, yovlıç.**
III, 27-13;

yolıt — = yağma ettirmek. *Bk:* **yolut —,** *Düzelt:* **yulıt —.**
II, 316-23;

— **ur** II, 316-23;

yolk — = sıyırmak; çatlatmak; yolmak, bir şeyden her hangi bir şeyi çıkarmak, soymak; faydalanmak, elde etmek.
III, 436-3, 436-9;

— **dı** III, 435-26, 436-4;

— **ar** III, 436-3, 436-9;

yolkaş — = sıyrılmak.
III, 103-22;
— **dı** III, 103-20;
— **ur** III, 103-21;

yolkun — = sıyrılmak.
III, 110-10;
— **dı** III, 110-8;
— **ur** III, 110-9;

yolkuş — = birbirinden kâr veya fayda elde etmek.
III, 104-2;
— **dı** III, 103-23;
— **ur** III, 104-2;

yolrat — = parlatmak. *Bk:* **yalrat —, yalrıt —, yolrıt —.**
II, 353-18;
— **tı** II, 353-10, 353-15;
— **ur** II, 353-18;

yolrıt — = alevlemek, parlatmak. *Bk:* **yalrat —, yalrıt —, yolrat —.**
II, 353-9;
— **tı** II, 353-3, 353-5;
— **ur** II, 353-9;

yoltga = bir şeyle alay etme. *Bk:* **yaltga, yultga.**
III, 432-12;
— **kıl** — = alay etmek, maskaraya almak.
— **kıl-dı** III, 432-13;

yoltur — = para verdirerek köleyi azat ettirmek; yoldurmak. *Krş.: Rad. — yoldur —.*
III, 97-20;
— **dı** III, 97-12, 97-15, 97-18;
— **ur** III, 97-20;

yoluğ = fidye, feda, kurban. *Bk:* **buluğ, yolug.** *[Müh.; K; B.]. Krş.: Rad., Uyg., Çağ. — yoluk; Caf., T. T., U. — yuluğ = satın alma; İd. — yuluv.*
I, 210-22, 399-25;
III, 13-26, 333-10;
— **ı** I, 243-12;
III, 14-1;

— **luğ** = fidyeli, fidyesi verilmiş olan.
III, 49-23;

yolug = fidye, feda, kurban. *Bk: Düzelt:* **yoluğ.**

yolun — = yolunmak; azat edilmek, bırakılmak; boşanmak. *[Rad.].*
III, 85-24;
— **dı** III, 85-16, 85-17, 85-20, 85-22;
— **ur** III, 85-24;

yoluş — = yağmalaşmak. *Bk: Düzelt:* **yuluş** —. *[Rad.].*
III, 75-9;
— **dı** III, 75-6;
— **ur** III, 75-9;

yolut — = yağma ettirmek. *Bk:* **yolıt** —, *Düzelt:* **yulut** —.
— **tı** II, 316-21;

yonak = hayvanların semerleri altına konan şey, çul çuval parçası. *Krş.: Rad., Çağ. — yona = eğer minderi; Rad., Kkg. — yon = atın sırtı; Rad., Alt, Tel. — yonok = at takımı.*
III, 29-15;

yonğa — = beye birini geçmek, gammazlık etmek; yanıkmak, şikâyet etmek. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 397-5;
— **dı** III, 376-9, 397-2;
— **r** III, 397-5;

yonğag = beye birini geçme, gammazlık etme. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., U.]. Krş.: Müh. — yongak = kavga, gürültü, patırtı.*
III, 376-8, 376-9;

yonğat — = koğulamak.
II, 327-1;
— **tı** II, 326-23;
— **ur** II, 327-1;

yonın — = yonar göstermek. *Bk:* **yonun** —.
III, 86-8;
— **ur** III, 86-7;

yonındı = yonuntu, talaş.
III, 38-5;

yonu — = yonmak. *Krş.: Rad., Alt., Tel., Küw., Taran., Kom., Çağ. — yon — = yonmak.*
— **mas** I, 384-25;

yonul — = yonulmak. *[Rad., Kr.].*
III, 82-12;

— **dı** III, 82-10;
— **ur** III, 82-12;

yonun — = yonar göstermek. *Bk:* **yonın —.**
— **dı** III, 86-5;

yonuş = yontmakta yardım ve yarış etmek.
III, 75-19;
— **dı** III, 75-15;
— **ur** III, 75-19;

yor — = tabir etmek, yormak. *Bk:* **yörük.** *[Rad., Uyg., Az.; İd.].*
— **dı** III, 125-17;

yor — = yürümek. *Bk:* **yorı —.** *[Rad., Soy.].*
— **dım** I, 456-1;
— **up** III, 87-25;

yorçı = usta kılavuz.
III, 30-14;

yorı — = yürümek, gitmek, varmak.; ismi varıp yayılmak; yürüyüp yorulmak. *Bk:* **yor —.** *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., P. P., USp., U., Man.].*
III, 87-23;
— — III, 375-18;
— **dı** II, 41-2;
III, 87-20;
— **r** III, 87-23, 219-14;
— **glı** I, 326-23;
— **daçı** = hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam (Oğuzlardan başkalarınca).
II, 51-20;
— **gçı** = hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam (Oğuzlarca).
II, 51-19;
— **p** I, 167-10;
— **gu** = yürünecek yer ve zaman.
III, 36-3;
— **mas** III, 31-14;

yorıga = yorga yürüyen -at için-. *Krş.: Rad., Çağ., Koy., Kaç.; Müh.; Rab.; İd. — yorga.*
III, 174-14;

munduz — at = yorga yürüyüşten başka yürüyüş bilmiyen at.
I, 458-23;

yorık = akma, yürüme, gidiş, huy. *Bk:* **yoruk, borık.** *[Rad., Bar.,*